

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

Magisterské kombinované studium
2010 - 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Zuzana Pelikánová Tonarová

**TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ A JEJICH
IMPLEMENTACE VE VEŘEJNÉ KNIHOVNĚ**

Praha 2012

Vedoucí práce: Mgr. Martina Strnadová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined (Part time) Studies

2010 - 2012

DIPLOMA THESIS

Bc. Zuzana Pelikánová Tonarová

**TRENDS IN EDUCATION OF ADULTS AND THEIR
IMPLEMETATION IN PUBLIC LIBRARY**

Prague 2012

The Master Thesis work supervisor: Mgr.Martina Strnadová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne :

Jméno autorky: Zuzana Pelikánová Tonarová

vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr.Martině Strnadové za odborné vedení, její ochotný přístup a rady, které mi poskytovala v rámci konzultace vybraného tématu včetně doporučeného pohledu na téma, které jsem si vybrala.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zaměřuje na aktuální trendy ve vzdělávání a jejich implementaci ve veřejné knihovně.

První, teoretická část, se zabývá obecným pohledem na aktuální trendy ve vzdělávání, s podkapitolami zaměřenými na metody a formy výuky dospělých v dalším profesním, občanském nebo zájmovém vzdělávání, které nabízejí i dnešní veřejné knihovny.

Druhá, praktická část, se zaměřuje konkrétně na Knihovnu Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou. V podkapitolách je představena hlavní činnost a poslání knihovny, přehled stávající situace ve vzdělávacích činnostech pro veřejnost, poté praktické zhodnocení těchto aktivit – druhy kurzů, formy výuky a rozsah, cílová skupina uživatelů a návštěvnická účast, obsahové náplně kurzů a na závěr možné návrhy dalšího směřování a opatření pro další vzdělávací aktivity knihovny a zkvalitnění těchto služeb.

Cílem této diplomové práce je zhodnocení dosavadní vzdělávací činnosti v Knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou a hlavně tyto činnosti prakticky posoudit a přinést nová řešení, pokusit se implementovat aktuální trendy ve vzdělávání.

Klíčové pojmy

e-learning

Knihovna Matěje Josefa Sychry

Trendy ve vzdělávání

Veřejná knihovna

Webinář

Zájmové vzdělávání

ANOTATION

This dissertation is focusing on present trends in the process of education and its implementation in the public library.

The first part, theoretical part engage in general view on actual trends in education with underchapters focused on methods and forms of education of adults in further professional or free time career's education which are offering nowadays public libraries.

The second part, practical part is focusing namely on The library of Mateje Josefa Sychry in Zdar nad Sazavou. There are in underchapters presented main part and function of library. The view of current situation in educational activities for public and then practical evaluation of those activities – kind of courses, forms of education and extensity, target group of users and visitors part, content of the courses and at the final possible concepts of future and arrangements for next educational activities of the library and its better quality.

The intention of this dissertation is evaluation of present educational activities and mainly evaluate it from practical side and to bring new solutions, and finally to try implement actual trends in educational activities of the library.

.

Key terms

e-learning

Free time education

The library of Mateje Josefa Sychry

Trends of education

OBSAH

Úvod	11
Specifikace cíle práce	12
1. Teoretická část	
1.1. Systém školství a vzdělávání v České republice	13
1.1.1. Současný školský systém v České republice	13
1.1.2. Klasifikace ISCED	13
1.1.3. Předškolní vzdělávací instituce v České republice	14
1.1.4. Základní školství v České republice	15
1.1.5. Střední všeobecně vzdělávací a střední odborné školství v ČR	15
1.1.6. Terciální školství v České republice	16
1.1.7. Speciální školství v České republice	17
1.1.8. Umělecké školství v České republice	17
1.1.9. Nestátní školství v České republice	18
1.1.10. Alternativní školy v České republice	18
1.1.11. Vzdělávání v institucích neformálního vzdělávání	19
1.2. Zájmové vzdělávání	22
1.2.1. Metody výuky v zájmovém vzdělávání	26
1.2.2. Formy výuky zájmového vzdělávání	31
1.2.3. Didaktické prostředky v zájmovém vzdělávání	32
1.2.4. Ověřování a uznávání výsledků zájmového vzdělávání	33
1.3. Aktuální trendy ve vzdělávání	36
1.3.1. Webinář	36
1.3.2. E-learning	43
1.3.3. Blended learning	48
1.3.4. M-learning	49

1.3.5.	Digitální prezenční výuka	50
1.3.6.	E-twinning	51
1.4.	Teoretické východisko	53
2.	Praktická část	
2.1.	Knihovna Matěje Josefa Sychry	54
2.2.	Současný plánovací proces vzdělávací akce v Knihovně Matěje Josefa Sychry	68
2.3.	Monitoring vzdělávací činnosti Knihovny Matěje Josefa Sychry v letech 2008-2011	71
2.4.	Výzkum – dotazníkové šetření	75
2.5.	Zhodnocení implementace vzdělávacích trendů v Knihovně Matěje Josefa Sychry	87
	Závěr	88
	Použitá literatura	90
	Další materiály	91
	Internetové zdroje	92
	Přílohy	92

Úvod

Tato práce se zaměřuje na trendy ve vzdělávání a jejich implementaci ve veřejné knihovně. Konkrétně se jedná o Knihovnu Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou, kde je autorka zaměstnána. Tato práce může být přínosem a inspirací pro pracovní činnosti současného vedení knihovny. Výhodou je, že získané poznatky se mohou nadále využít při konzultacích se zaměstnanci a vedoucími pracovníky organizace. Autorka rovněž vzhledem k její profesní činnosti využila při bádání diplomové práce všechny dostupné interní materiály.

Knihovna je veřejná organizace, která má umožnit svým klientům přístup k co nejširšímu okruhu informací, médií, knih. Plní významnou vzdělávací funkci v regionu a její služby nejsou ziskové.

Svět kolem nás se rychle mění a vyvíjí se a knihovna se změnám přizpůsobuje. Už dávno nejde o pouhé půjčování knih, knihovny se staly přirozenými centry kultury i vzdělávání. Jsou místem setkávání lidí, kteří mají zájem například o své další vzdělávání, o umění a kulturu. Zřizovatel, kterým je Město Žďár nad Sázavou se snaží vyjít knihovně vstříc. Ze svého rozpočtu poskytuje knihovně příspěvek na hospodaření, který tvoří téměř sto procent finančních prostředků knihovny. Jsou to peníze smysluplně vynaložené, protože v době „informačního boomu“, kdy nás technologický pokrok neustále překvapuje, v době, kdy se klade důraz na kvalifikovanost a odbornost lidí, aby měli lepší možnosti uplatnění na trhu práce, je tento počín od zřizovatele prozíravým a vstřícným krokem směrem k veřejnosti. Pro knihovnu je to závazek, aby s penězi daňových poplatníků nakládala jako řádný hospodář a co nejlépe je využila ve prospěch svých klientů. Tato práce se z teoretického hlediska zabývá obecným pohledem na aktuální trendy v občanském a zájmovém vzdělávání a praktická část má přiblížit Knihovnu Matěje Josefa Sychry, její činnost a kompetence. Prakticky vyhodnocuje vzdělávací aktivity – druhy kurzů, formy výuky a rozsah, cílovou skupinu

uživatelů a návštěvnickou účast, obsahové náplně kurzů, apod. Na závěr autorka navrhuje v doporučeních pro praxi další opatření pro vzdělávací aktivity knihovny a zkvalitnění těchto služeb.

Specifikace cíle práce

Cílem diplomové práce je nejprve teoreticky zmapovat současné vzdělávací trendy v občanském a zájmovém vzdělávání a následně prakticky vyhodnotit dosavadní vzdělávací činnosti a procesy aplikované v Knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou. Dále zjištěné informace prakticky posoudit určenými pracovními hypotézami a zkusit zvolit nová efektivnější řešení pro snadnější implementaci dalšího vzdělávání, která by mohla být přínosem a inspirací pro pracovní činnosti současného vedení knihovny.

1. Teoretická část

1.1. Systém školství a vzdělávání v České republice

1.1.1. Současný školský systém v České republice

Dle Pedagogické encyklopedie od J.Průchy:¹

„Školský systém tvoří páteř celkového vzdělávacího systému, ale není s ním totožný. Vzdělávací systém je širší pojem, zahrnuje veškeré edukační instituce a v nich realizované edukační procesy, tj. jak formální, tak neformální vzdělávání. Školský systém zajišťuje jen formální vzdělávání a to hlavně vzdělávání dětí a mládeže, kdežto neformální vzdělávání se týká zejména dospělých subjektů.“

Školský systém je jeden z nejrozsáhlejších sektorů společnosti, dle Statistické ročenky školství z roku 2008² zahrnuje 10 691 škol, 2 082 378 žáků a studentů a 182 937 učitelů.

Zřizovateli škol jsou obce, kraje, soukromé subjekty, církve nebo MŠMT. Školství upravuje Školský zákon č. 561/2004 Sb.

1.1.2. Klasifikace ISCED³

(Informativní přehled kódového značení úrovní vzdělávání podle ISCED 1997 kód úroveň vzdělání)

0 preprimární vzdělávání (bez vzdělání) (ISCED 0 – preprimární vzdělávání mateřské školy)

1 primární vzdělávání (ISCED 1 (základní vzdělání) - základní školy včetně speciálních - 1.stupeň, zvláštní školy - 1. a 2.stupeň, pomocné školy - nižší, střední a vyšší stupeň a rehabilitační třídy)

¹ Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 56.

² Ročenka škol 2008. Dostupné na: <http://www.czso.cz> – dne 2.8.2011

³ Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED. Dostupné na: www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_ - dne 23.8.2011.

2 nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2 (nižší střední vzdělání) – základní školy včetně speciálních - 2.stupeň, 8letá gymnázia - 1-4.ročník, 6letá gymnázia - 1-2.ročník, 8leté konzervatoře - 1-4.ročník, zvláštní školy - 3.stupeň, pomocné školy - pracovní stupeň, základní umělecké školy - přípravné studium, základní a rozšířené studium 1.stupně)
2A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
2B - přípravný stupeň pro pracovní trh
2C - stupeň směřující na pracovní trh

3 vyšší sekundární vzdělávání (ISCED 3 (vyšší střední vzdělání) - 4letá gymnázia, 8letá gymnázia - 5-8.ročník, 6letá gymnázia - 3-6.ročník, 8leté konzervatoře - 5-6.ročník, 6leté konzervatoře - 1-4.ročník, střední odborné školy, střední odborná učiliště, učiliště, pracovní školy, základní umělecké školy - základní a rozšířené studium 2.stupně a studium pro dospělé)
3A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
3B - přípravný stupeň pro pracovní trh
3C - stupeň směřující na pracovní trh

4 postsekundární vzdělávání nižší než terciární (ISCED 4 (nástavbové střední vzdělání) - nástavbové studium, pomaturitní studium na jazykových školách (s akreditací))
4A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
4B - prakticky zaměřené studium

5 první stupeň terciárního vzdělávání (ISCED 5 – první stupeň terciárního vzdělávání (vyšší odborné školy)
5A - stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
5B - prakticky zaměřené studium

6 druhý stupeň terciárního vzdělávání (ISCED 6 (druhý stupeň vysokoškolského vzdělání) - vysoké školy - doktorské studijní programy)

1.1.3. Předškolní vzdělávací instituce v České republice⁴

Patří sem Mateřské školy, které jsou nepovinné. Navštěvují je děti od 3 do 6 let věku. V současné době je navštěvuje kolem 80 % dětí s tím, že v mnoha oblastech je míst nedostatek a nemohou být uspokojeni všichni zájemci. Platí se školné, které je velmi rozdílné podle toho, zda se jedná o školky státní nebo soukromé, ale také podle regionu, ve kterém se nachází.

⁴ Bečvářová, Zuzana: *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

Srovnání cen školného:

Státní mateřské školy		Soukromé mateřské školy*	
<i>místo</i>	<i>školné Kč/měsíc</i>	<i>místo</i>	<i>školné Kč/měsíc</i>
Blansko	600	Praha Motýlek	až 13.500
Olomouc	400	Praha IQ school	až 14.500
Praha	600	Praha Rotunda	až 10.900
Velká Losenice – bydliště autorky	300	Jihlava	2.900

* ceny se odvíjejí i od širší nabídky výuky – např. cizích jazyků

- údaje v tabulce čerpány z jednotlivých informačních brožur jednotlivých mateřských škol a jejich internetových stránek.

1.1.4. Základní školství v České republice⁵

Základní školní docházka je dle zákona povinná devítiletá, rozdělená do dvou stupňů:

1. stupeň – 1. – 5. ročník

2. stupeň – 6. – 9. ročník

Věk žáků je zpravidla 6 – 15 let.

1.1.5. Střední všeobecně vzdělávací a střední odborné školství v České republice⁶

Je buď všeobecné nebo odborné vzdělávání následující po ukončení základního vzdělávání. Délka se pohybuje od 2 do 5-ti let. Jedná se buď o konečnou etapu vzdělávání, kdy absolventi přecházejí přímo na trh práce (SOŠ, SOU), nebo tranzitní fáze vzdělávání, které připravuje absolventy pro vstup do terciárního či jiného navazujícího vzdělávání (gymnázia či lycea).

⁵ Srov.: Dvořák, Dominik: *Česká základní škola: vícepřípadová studie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1896-8.

⁶ Srov.: Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 59.

Střední odborné vzdělání poskytují buď Střední odborné školy, střední odborná učiliště nebo Konzervatoře. Lze tu získat střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Současným problémem je snižující se zájem studentů o studium pouze s výučním listem, střední školství má stále více „tranzitní funkci“ k terciárnímu vzdělávání, kam se přesouvají i mnohé kvalifikace, které byly donedávna tradičně získávané ve středním odborném školství.

1.1.6. Terciární školství v České republice

Patří sem vysoké a vyšší odborné školy, univerzity.

a) *Vysoké školy* - provádí vzdělávací činnost prostřednictvím studijních programů, které podléhají akreditaci a programů celoživotního vzdělávání.

Typy studijních programů:

bakalářský	magisterský	doktorský
-------------------	--------------------	------------------

Formy studia:

prezenční	distanční	kombinovaná
------------------	------------------	--------------------

Zákon rozlišuje VŠ dle typu studijních programů na **univerzitní VŠ**, které mohou uskutečňovat všechny typy studijních programů a **neuniverzitní VŠ**, které také mohou uskutečňovat všechny typy studijních programů, nečlení se však na fakulty a nerealizují doktorské programy.

Vysoké školy podle právní formy a způsobu zřízení:

veřejné	státní (vojenské a policejní)	soukromé
----------------	--------------------------------------	-----------------

b) *Vyšší odborné školy* – jsou relativně novým prvkem v českém vzdělávacím systému, vznikají po r. 1989 dle zahraničních vzorů jako profesně orientovaná neuniverzitní alternativa ke stávajícím Vysokým školám. Zřizovatelem mohou být: stát, kraje, svazky obcí a obce, církve a soukromé právnické či fyzické

osoby. Vzdělávací činnost poskytují na základě akreditovaných vzdělávacích programů. Absolvent získává titul uváděný za jménem – „diplomovaný specialista“ (DiS.).

1.1.7. Speciální školství v České republice⁷

Poskytuje vzdělání dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Tvoří komplex s těmito součástmi: speciální školy, školská zařízení ústavní a ochranné výchovy a školská poradenská zařízení.

Od roku 1989 se děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávají v hlavním vzdělávacím proudu. Jsou zřizovány mateřské a základní školy pro zrakově, sluchově nebo tělesně postižené, pro hluchoslepé, logopedické školy, speciální školy a školy při zdravotnickém zařízení. Zároveň existují i střední školy, gymnázia, konzervatoře, odborná učiliště a praktické školy pro mentálně postižené.

1.1.8. Umělecké školství v České republice

„Umělecké školství tvoří specifickou složku školského systému, jejíž edukační obsahy a funkce jsou založeny na uměleckých činnostech žáků nebo studentů. Prostřednictvím uměleckých činností a s nimi spjatého poznávání se umělecké školství interaktivně vztahuje k umění jako k jedné z ústředních domén lidské kultury“ (Johnson, 2006).

Cíle uměleckého školství jsou rozvíjení tvořivých, poznávacích a komunikačních dispozic prostřednictvím uměleckých činností, kultivace vkusu, utváření stylu, pěstování technologických a řemeslných schopností, získávání znalostí o vývoji umění a uměleckých činnostech. Umělecké předměty jsou i součástí základního vzdělávání – kreslení, zpěv.

Systém uměleckého vzdělávání tvoří umělecké obory v základních uměleckých školách a jsou zřizována i speciální předškolní zařízení, ZŠ, gymnázia, konzervatoře, SOŠ a VŠ.

⁷ Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 91.

1.1.9. Nestátní školství v České republice⁸

Školy se dle zřizovatele dělí na státní a nestátní. Nestátní zřizují buď církve nebo soukromí zřizovatelé – právnické nebo fyzické osoby. Soukromé školy vznikají po r.1989 – vznikla svobodná nabídka vzdělávání. Nyní má každý právo nabízet a poskytovat vzdělávací služby. Buď ve vzdělávacích institucích, které k tomu účelu zřídí nebo v jiných institucích. Zákon č. 561/2004 Sb. upravuje postavení soukromých a církevních škol.

Problémem je kvalita nestátních škol – k dispozici je pouze minimum informací, nejsou srovnání se státními školami ani stanoveny indikátory kvality fungování a výstupů. Byly provedeny pouze dílčí výzkumy srovnávající vzdělávací výsledky – např. r.1995 *Srovnávací analýza výsledků vzdělávání ve státních a nestátních gymnáziích* iniciována Českou školní inspekcí.

1.1.10. Alternativní školy v České republice

Jedná se o zvláštní typy škol s jinými než tradičními vyučovacími metodami. Jsou alternativou pro ty, kteří se chtějí vzdělávat odlišným způsobem, pomáhají žákům postiženým specifickými poruchami učení nebo těm, kteří by nebyli úspěšní v klasickém školství. Mají možnost zabývat se minoritní částí žáků, oproti veřejnému klasickému školství, které usiluje o vzdělání co nejvíce žáků za co nejméně peněz. Charakterizuje je malá rozšířenost, blízký vztah mezi učitelem a žákem, menší počet žáků ve třídě i škole, odlišné osnovy, větší spolupráce s vrstevníky, zapojování rodičů, větší žákova autonomie a sledování určitého filozofického směru. V České republice jsou známy:

<i>Klasické reformní školy:</i>	<i>Moderní alternativy:</i>
Waldorfská škola	Zdravá škola
Montessori pedagogika a školy	Začít spolu
Daltonské školy	Obecná škola a národní škola

⁸ Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 102 – 106.

	Integrovaná tematická výuka
	Otevřené vyučování
	Projektové vyučování
	Angažované učení

1.1.11. Vzdělávání v institucích neformálního vzdělávání

„Institucemi **neformálního vzdělávání** rozumíme agentury, soukromé firmy nebo neziskové organizace, které poskytují organizované a záměrné vzdělávání, jež nevede k dosažení stupně vzdělání. Nabídka institucí neformálního vzdělávání směřuje především k dospělým po ukončení počátečního formálního vzdělávání, kde vyplňuje prostor mezi **formálním vzděláváním a spontánním učením** prostřednictvím zkušenosti. Toto vzdělávání pokrývá větší část vzdělávacích potřeb dospělých.“⁹

Charakteristická pro instituce neformálního vzdělávání je flexibilita. Instituce pružně reagují na vzdělávací potřeby, vytváří nové vzdělávací programy a přizpůsobují se trhu. Tyto instituce většinou fungují jako podnikatelské subjekty nebo neziskové organizace, vznikají od roku 1989. Poptávka po jejich službách je vysoká, dle výzkumů se odhaduje až 15% dospělé populace.

V současné době je všeobecně přijímán koncept **celoživotního učení** – to zahrnuje učení od předškolního věku až po věk důchodový, včetně celého spektra formalizovaného i neformalizovaného vzdělávání. Celoživotní učení je předmětem pozornosti zpráv a programových dokumentů nejen Českých, ale i těch na mezinárodní úrovni, jsou to např.:

- Vyučování a učení: na cestě k učící se společnosti
- Bílá kniha Evropské komise, 1995
- Memorandum o celoživotním učení, 2000
- Národní program rozvoje vzdělávání. Bílá kniha, 2001
- Strategie celoživotního učení ČR, 2007
- Lidské zdroje v ČR, 2003

⁹ Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 520.

- Evropa 2020 a další.

Odhadem je na trhu kolem 3000 neformálních vzdělávacích institucí, které se svou nabídkou orientují na občanské vzdělávání, trávení volného času, rodičovské a osobnostní vzdělávání, na práci s počítačem a cizí jazyky. Důležitou částí je také podnikové vzdělávání, které je většinou hrazeno z podnikových, někdy i státních zdrojů. Velmi rozšířené je i rekvalifikační vzdělávání, které se realizuje prostřednictvím Úřadů práce.

Klára Šedřová a Petr Novotný ve svém výzkumu¹⁰ – *Vzdělávací potřeby ve vztahu k účasti na vzdělávání dospělých (2006)*, rozlišují vzdělávací potřeby na realizované a nerealizované. Realizované jsou ty, které skutečně proběhly a nerealizované ty, kterých se účastník hodlá zúčastnit v budoucnu, uvažuje o nich.

Pouze 8,7% respondentů pokračuje v dospělosti v dalším vzdělávání ve **formálním sektoru**. Většinou se jedná o studium směřující k získání certifikátu (39,4% maturita a 24,9 % vysokoškolský diplom). Motivem byla buď snaha o zlepšení možnosti pracovního uplatnění (52,9%) nebo přímo požadavek zaměstnavatele (17,0 %).

Mnohem více respondentů se účastní vzdělávání v **neformálním sektoru** – 33,7%.

Tabulka¹¹ uvádí srovnání vzdělávacích potřeb realizovaných a nerealizovaných:

Oblast vzdělávání	realizované v %	nerealizované v %
<i>Formální vzdělávání</i> (bez obsahové specifikace)	8,7	9,7
<i>Neformální vzdělávání</i>		
profesní vzdělávání (rekvalifikace, školení k novým	24,7	23,0

¹⁰ Šedřová, K., Novotný, P.: *Vzdělávací potřeby ve vztahu k účasti na vzdělávání dospělých*. Pedagogika, roč. LVI, č. 2, 2006. ISSN 0031-3815. s. 140-151.

¹¹ Tamtéž.

předpisům, zaškolení v nové technologii)		
cizí jazyky	8,4	14,3
práce s počítačem	8,9	12,7
osobnostní rozvoj (duševní hygiena, kurzy praktické psychologie)	6,4	7,1
rodičovské vzdělávání (kurzy rodičovství, partnerských vztahů, výchovy dítěte)	2,0	2,6
trávení volného času (učení se výtvarným technikám, dramatické kroužky, hra na hudební nástroj, sport)	4,9	6,5
záležitosti občanského života (práce státní správy a samosprávy, životní prostředí)	3,4	3,5

1.2. Zájmové vzdělávání

Jednu z definic zájmového vzdělávání lze nalézt v *Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice*, též uváděném jako tzv. *Bílá kniha* (r.2001, str.54):

„Zájmové vzdělávání je souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňující získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou výuku.“

Účast v těchto aktivitách předpokládá alespoň základní sumu vědomostí a dovedností z daného oboru, přičemž podněty, s kterými je účastník konfrontován, ho často podněcují k účasti na dalším rozvoji.

Tuto definici lze aplikovat na zájmové vzdělávání v celé jeho šíři, je odlišná od definice uvedené v § 111 školského zákona (561/2004 Sb.), která je zaměřena hlavně na aktivity školských zařízení, viz. citace Zákona:

„ (1) Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.

(2) Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků.,¹²

Zájmové vzdělávání dospělých¹³ zahrnuje širokou oblast organizované i individuální edukace dle osobních potřeb a zájmů. Uspokojení těchto zájmů může probíhat následujícími způsoby:

- sebevzděláváním, sebeřízeným učením za podpory relevantních informačních zdrojů (odborná literatura, internet apod.),

¹² Školský zákon č. 561/2004 Sb. byl vyhlášen 2. září 2008 a zohledňuje všechny změny zákona, které nabyly účinnosti do tohoto data.

¹³ Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6. s. 50 – 52.

- ve formální nebo neformální organizaci, specializující se na vzdělávání v oblasti zájmu,
- v rámci nebo za pomoci formální či neformální organizace, která se na poskytování nabídky zájmového vzdělávání přímo nespecializuje, přesto svou činností vytváří edukačně podnětné prostředí, umožňující jedinci saturaci jeho edukačních zájmů,
- kombinací výše uvedených přístupů, tj. sebevzděláváním doprovázeným odbornou pomocí institucí i jednotlivců.

Dle uvedení výše můžeme vzdělávací aktivity rozdělit:

INDIVIDUÁLNÍ	X	SKUPINOVÉ
ORGANIZOVANÉ	X	NEORGANIZOVANÉ

Zájmové vzdělávání dospělých je sice chápáno jako integrální součást edukace dospělých, možnosti jeho uskutečňování jsou ale dosud teoreticky podchyceny pouze částečně. Problémem se jeví nejasná hranice mezi čistě zájmovými volnočasovými činnostmi a aktivitami edukačního charakteru. Z hlediska teorie a výzkumu edukační reality v České republice je zájmové vzdělávání stranou hlavního zájmu. Dostupné výzkumy se převážně orientují na skupinu dětí a mládeže, jejichž zájmové volnočasové aktivity se úzce spojují s formální školskou sférou. Systematičtěji jsou tak sledovány pouze aktivity školských zařízení. Poslední dobou narůstá i zájem o zájmové vzdělávání dospělých, viz. publikované studie a výzkumy, které se jím zabývají:

- Šerák, 2005 – zájmové vzdělávání dospělých jako celek
- Knotová, 2006 – problematika účastníků zájmového vzdělávání dospělých

- Projekt Pampaedie – Škola zájmového vzdělávání Katedry sociologie a andragogiky FF UP v Olomouci – analýza potřeb v konkrétním regionu.

Organizace zájmového vzdělávání můžeme podle šíře nabídky dělit do tří skupin:¹⁴

- 1) vzděláváním se zabývají primárně – specializace na konkrétní druh vzdělávací činnosti, např. jazyky, historie, technika, tělesná výchova
- 2) vzděláváním se zabývají sekundárně (dodatkově) – sem patří knihovny, galerie, muzea, zoologické a botanické zahrady.
- 3) vzdělávání realizují souběžně s jinými činnostmi, je pouze jednou z oblastí jejich zájmu – kroužky a spolky, kulturní domy, ekologické organizace apod.

Podle typu tyto organizace rozlišujeme na:¹⁵

- školy a školské instituce
- neziskové organizace (nadace, církve, rozpočtové a příspěvkové organizace, odbory, občanská sdružení, politické strany)
- komerční vzdělávací instituce (vzdělávací agentury, ale i školy mohou vybírat školné)
- firmy organizující vzdělávání pro své zaměstnance

Podle oblastí lze zájmové vzdělávání členit:

- *jazykové vzdělávání* – v současné době je zvládnutí alespoň jednoho světového jazyka z hlediska profesního uplatnění, nutností. V této

¹⁴ Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 504

¹⁵ Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2. s. 5504-505.

oblasti lze často získat i certifikát, proto může být začlenění jazykového vzdělávání do zájmového vzdělávání poněkud diskutabilní.

- *kulturní a estetická výchova* – každé vzdělávací působení je stále bráno jako prvek kultury, který ji zpětně rozvíjí a zkvalitňuje. Svou vzdělávací funkci plní svým přispíváním k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého člověka.
- *pohybová a sportovní výchova* – buď formou tělesné výchovy, sportu nebo pohybové rekreace. Na rozvoj měla vliv už antická tradice kalokagathie – jednota duše a těla a stále platí i přísloví „ve zdravém těle, zdravý duch“.
- *zdravotní výchova* – na prvním místě rozvíjí zdravotní prevenci, ale i celkovou zdravotní uvědomělost, popularizuje duševní a fyzickou hygienu, zdravou výživu a zdravý životní styl.
- *enviromentální výchova* – vychovává člověka k pozitivnímu postoji v systému člověk-společnost-příroda.
- *cestování a turistika* - spojuje pohybové a kulturně-poznávací činnosti. Odehrává se převážně ve volném čase, přispívá k reprodukci fyzických a duševních sil člověka formou poznávání, odpočinku, kulturního a sportovního vyžití, rozptýlení, zábavy, komunikace apod.
- *vědecko-technické vzdělávání* – popularizuje a uvádí nové poznatky do každodenního života.
- *náboženská a duchovní výchova* – Česká republika je obecně považována za ateistickou společnost, náboženství bylo v minulosti potíráno. Proto k návratu dochází v posledních letech a poptávka

narůstá. V době ekonomické krize a nejistoty z budoucnosti se lidé více obracejí i k duchovnímu rozměru života.

Vzdělávání v každé z těchto oblastí může nepřímo přispět i ke zvýšení profesní kvalifikace (i bez získání oficiálního certifikátu). Rozhodně přispívá k rozšiřování kompetencí.

1.2.1. Metody výuky¹⁶ v zájmovém vzdělávání

Metodou se rozumí koordinovaný, cílevědomý a záměrný postup, kterým se podle principů pedagogiky didaktiky realizuje výchovně vzdělávací proces s tím, že současný pohled více akcentuje aktivitu studenta, oproti dřívějšímu pohledu, kdy byla metoda primárně chápána jako postup, jímž se lektor řídí při vyučování. Aby byl vzdělávací proces efektivní, je třeba, aby byl lektor schopen v průběhu výuky dynamicky a operativně měnit metody a prostředky podle měnící se situace.

Pro zájmové vzdělávání se jako nevhodnější jeví rozdělení metod na (upraveno podle Fábry, 1986):

- *monologické* – přednáška, referát
- *dialogické* – beseda, seminář, diskuze, rozhovor
- *organizační* – exkurze, večer výměny zkušeností
- *kombinované* – výchovný koncert, tematický večer, filmový festival

V České republice se problematikou metod v zájmovém vzdělávání zabývá řada autorů – Bočková, Koubek, Kubr, Prokopenko, Barták. Tento stručný přehled vybraných nejrozšířenějších a nejznámějších metod v tabulce, který je převzat z knihy M. Šeráka je zpracován podle Mužika (1998) :

Metoda	Předpoklady	výhody	Nevýhody
Přednáška	Rétorické schopnosti, dobré členění obsahu,	Systematické předávání vědomostí v krátkém čase,	Minimální aktivita účastníků, závislost

¹⁶ Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6. s.67-76.

	názornost	snadná proveditelnost	na rétorických schopnostech lektora
Dialogické metody	lektor ovládání náročné metody účastníci: předběžné znalosti nebo zkušenosti	Větší aktivita účastníků, průběžná zpětná vazba v podobě jejich odpovědí	Při přílišné délce nebezpečí ztráty motivace a pozornosti, možnost odbočení od hlavního tématu
Projektové metody	Přiměřená délka a stupeň obtížnosti, jasné zadání, podklady	Aktivizace každého z účastníků	Nebezpečí přetížení a únavy, možno problémy s koordinací (rozdílné pracovní tempo)
Samostatná aktivita jedince	Přiměřená délka a stupeň obtížnosti, jasné zadání, podklady	Aktivizace každého jednotlivého účastníka	Minimální sociální kontakt, nebezpečí přetížení a únavy, možné problémy s koordinací (rozdílné pracovní tempo)
Hraní rolí	Uvolněná atmosféra, jasné zadání, zachování zpětné vazby	Osobní prožitek situací a schémat chování	Nejistota pro lektora (jak hra probíhá?), nebezpečí blamáže účastníků („hračičkaření“)

Tab. č. ¹⁷

Mnoho metod, které byly vypracovány pro použití ve formálním školním prostředí nebo pro oblast profesního vzdělávání, je natolik specifických, že je nelze použít v zájmovém vzdělávání. Všeobecně je současným trendem požadavek inovací a atraktivnosti a tak aktuálním problémem zájmového vzdělávání je právě aplikace netradičních metod a využívání moderních technologií.

¹⁷ Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6. s. 69.

Stále se u veřejně přístupných vzdělávacích akcí často stáváme svědky zastaralé pojeté výuky, kde převládá verbální učení a pasivní role účastníků. Hraje zde roli nejen nedostatečná kvalifikace lektorů, ale i obecný nedostatek finančních prostředků, který nedovoluje zlepšit kvalitu technického zajištění.

Podrobnější nastínění jednotlivých metod:

- jednorázová přednáška

zůstává základní a stále nejrozšířenější metodou – je nejméně finančně, časově i organizačně náročná. Její variantou jsou přednáškové cykly, které jsou dlouhodobé. Přednáška je monologická metoda, spočívající v jednosměrnosti komunikace ze strany lektora a pasivitě účastníků. Základní strukturu tvoří: úvod – jádro přednášky – závěr.

Úvod:

V úvodu přednášející představí hlavní téma, cíle a časový rozvrh přednášky. Úkolem je účastníky motivovat a vzbudit jejich pozornost. Úvodní slovo by nemělo přesáhnout 3-5 minut.

Jádro přednášky:

Spočívá ve strukturovaném výkladu lektora, součástí je i opakování a procvičování hlavních tezí. Důležitá je plynulost a přesvědčivost přednesu, lektor by neměl předčítat – písemné podklady nebo multimediální prezentace slouží pouze jako ilustrační doplněk výkladu.

Závěr:

Má být vyvrcholením celého setkání a souhrnem všech zásadních poznatků. Vhodné je provázání nových informací s konkrétními oblastmi života účastníků. Závěr má být opět stručný (3-5 minut), musíme počítat s únavou a menší soustředěností účastníků. Na závěr může být i diskuse, která je přínosná především pro předávání zkušeností z praxe účastníků.

- beseda či řízená diskuse

je vhodné organizovat za předpokladu alespoň částečné orientace účastníků v nabízené problematice, aby bylo možno očekávat jejich zapojení do diskuze. Při besedě se úloha edukátora významně redukuje. Jeho vystoupení spočívá

především v krátkém úvodním slovu, kde by měl představit hlavní aspekty probíraného tématu a naznačit otázky a problémy, které by měly být v rámci následující diskuse řešeny. Role lektora (nebo spíše organizátora) zde spočívá především v usměrňování výměny názorů účastníků a v dohledu nad spravedlivým rozdělením jednotlivých dotazů či příspěvků.

- výchovný koncert

cílem má být vzbuzování zájmu o konkrétní hudební směr, nástroj či interpreta. Účastníci se učí hudbu vnímat a porozumět jí, proto je zde důležité průvodní nebo vysvětlující slovo lektora či umělce. Poměr hudby a mluveného slova by měl být zhruba v poměru 4:2 v prospěch hudby. Tato metoda se převážně zaměřuje na skupinu dětí a mládeže, ale je oblíbená i u specifických skupin dospělých účastníků (senioři, vězni..).

- exkurze

výhodou je především názornost a provázanost s praxí. Jedná se o kolektivní prohlídku určitého objektu nebo pracoviště, jejímž prostřednictvím lze získat nové poznatky a zkušenosti. Samozřejmostí je, že v průběhu exkurze mohou účastníci pokládat doplňující dotazy, které by měl zodpovědět vedoucí exkurze nebo zaměstnanci navštíveného zařízení. Vhodné je uskutečnit před exkurzí besedu, přednášku nebo promítnout dokument a poskytnout studijní materiály o objektu exkurze, které účastníky seznámí s danou problematikou a ujasní, kterým aspektům by měli při prohlídce věnovat zvýšenou pozornost.

- animace

Má vyvolávat samostatné a aktivní uspokojování individuálních potřeb. Založena je hlavně na pozitivní motivaci, na nabídce různých možností seberealizace (pohybové činnosti, kulturní aktivity apod.), a dále na mobilizaci a facilitaci individuálních aktivit. Animace podporuje kreativitu, komunikaci i spolupráci. Nezbytná je individuální aktivita jedince. Animace se často používá v práci s problémovými skupinami (drogově závislí, alkoholici, workoholici).

- hra

Hru do vzdělávání zavedl již Jan Amos Komenský znám svým heslem „škola hrou“. Význam hry spočívá především v propojení edukačního záměru s osobním prožitkem a s praktickým konáním. Díky hře lze vystupovat v různých rolích, vyzkoušet si nové situace. Poznávací proces díky tomuto získá emoční zabarvení a otevírá se prostor pro kreativitu, samostatnost a iniciativu. Hra byla dříve doménou hlavně v dětském věku, ale nyní se stále častěji využívá i při práci s dospělými. Využití her je vhodné tam, kde je jako edukační cíl stanovena konkrétní dovednost či schopnost. Cílem hry může být zlepšení schopnosti komunikace, rétoriky, argumentace, spolupráce, představitivosti a napomáhá i při morálním rozvoji osobnosti.

Neuman¹⁸ uvádí následující druhy her:

- seznamovací hry,
- zahřívací a kontaktní hry,
- hrátky a zábavné soutěžení,
- hry na důvěru,
- iniciativní a týmové hry,
- hry na rozvoj komunikace a spolupráce,
- hry a cvičení v přírodě,
- ekohry,
- závěrečné hry a rituály,
- hry pro reflexi a závěrečné zhodnocení.

V zájmovém vzdělávání se hry využívá například v aktivitách muzeí, zoologických zahrad, experimentální archeologie, výuce cizích jazyků i ve sféře podnikového vzdělávání. Hru využívají koncepty zážitkové pedagogiky.

¹⁸ NEUMAN, Jan.: *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 6. vyd. Praha, 2011. ISBN 978-80-7367-910-1.

1.2.2. Formy výuky zájmového vzdělávání

Palán¹⁹ uvádí, že termín didaktická forma můžeme chápat jako souhrn organizačních opatření a uspořádání výuky při realizaci určitého vzdělávacího procesu.

Podle školského zákona se vzdělávací formy rozdělují na prezenční, distanční a kombinované. Šerák²⁰ uvádí další alternativy rozdělení forem výuky na:

- *individuální* – interakce účastník/lektor
- *skupinové* – aktivita na straně účastníků, lektor organizuje a motivuje
- *frontální* – hromadná výuka s hlavním přednášejícím
- *smíšené* – kombinace výše uvedeného

V zájmovém vzdělávání se nejčastěji využívá prezenční forma v podobě přednášek, seminářů nebo kurzů. Distanční vzdělávání se díky vysokým odborným, technologickým a finančním nárokům využívá málo.

- vzdělávací kurz

je nejrozšířenější formou zájmového vzdělávání. Jedná se o tematicky a časově vymezenou formu kolektivního vzdělávání, umožňuje účastníkům osvojovat si pod vedením lektora odborné poznatky a praktické dovednosti z určité oblasti vzdělávání nebo z některého druhu pracovní činnosti. Používané didaktické metody jsou přednáška, seminář, cvičení apod. Vzdělávací kurz by měl mít pevnou osnovu a učební plán, s ustáleným okruhem účastníků. Základní učební jednotkou je vyučovací hodina (45-60 minut).

- kroužek

Je také typickou a velmi rozšířenou organizační formou zájmového vzdělávání. Kroužek je dobrovolné amatérské sdružení jedinců, se stejným zájmem. Flexibilně se zde spojuje odborné studium s praktickým uplatněním získaných vědomostí.

¹⁹ Palán, Zdeněk: *Lidské zdroje, výkladový slovník*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

²⁰ Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6

Kroužky mohou být²¹:

<i>Naučné</i>	Přírodovědné, jazykové, vlastivědné
<i>Technické</i>	Elektrotechnické, modelářské, radioamatérské
<i>Společenské</i>	Šachové, kulečnické, sudoku a křížovky
<i>Sběratelské</i>	Numizmatické, filatelistické, modelové
<i>Umělecké</i>	Hudební, divadelní, taneční, fotografické
<i>Kroužky přátel nějakého druhu umění</i>	Včetně fanklubů konkrétních interpretů
<i>Tělovýchovné a sportovní</i>	Tenisové, fotbalové, gymnastické

Metody edukace v kroužcích jsou podobné jako v ostatním zájmovém vzdělávání. Nové vědomosti a dovednosti se získávají hlavně konkrétními činnostmi, experimentováním a studiem odborných pramenů. Studium teorie se spojuje s její praktickou aplikací.

1.2.3. Didaktické prostředky²² v zájmovém vzdělávání

Použití didaktických prostředků výrazně ovlivňuje efektivitu a kvalitu vzdělávacího procesu. V první řadě se jedná o učební pomůcky a didaktickou techniku, dále o výukové prostory a jejich vybavení.

Mužík²³ definuje učební pomůcky jako: „materiální prostředky napomáhající interpretaci edukačního obsahu, tj. zprostředkování učební látky. Jejich správné použití vede k větší efektivitě a rychlosti osvojení.“

Všetulová²⁴ uvádí následující rozdělení didaktických prostředků:

<i>Reálné objekty</i>	Přírodniny, preparáty, výrobky
<i>Modely</i>	Statické, dynamické

²¹ Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6. str. 78.

²² Tamtéž. Str. 80 – 81.

²³ Mužík, Jaroslav : *Andragogická didaktika*. 1.vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-52-3.

²⁴ Všetulová, Monika: *Klíčové role v distančním vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1223-3.

<i>Zobrazení</i>	Fotografie, obrazy, flipcharty, nápisy na tabuli
<i>Symbolická zobrazení</i>	Schémata, grafy, mapy, plány
<i>Nosiče statických obrazů</i>	Fólie pro zpětný projektor, diapozitivy
<i>Nosiče dynamických obrazů a zvuku</i>	Videokazety, DVD
<i>Zvukové pomůcky</i>	CD, magnetofonové pásky, gramofonové desky
<i>Dotykové pomůcky</i>	Reliéfové obrazy, texty slepeckého písma
<i>Nosiče počítačových programů</i>	Diskety, CD-ROM
<i>Literární pomůcky</i>	Knihy, encyklopedie, skripta, letáky

1.2.4. Ověřování a uznávání výsledků zájmového vzdělávání

V České republice se ověřováním a uznáváním výsledků dalšího vzdělávání zabývá Zákon č. 179/2006 Sb. Tento zákon²⁵ stanovuje podmínky pro získání úplné nebo dílčí kvalifikace a to dokladem nebo souborem dokladů o řádném ukončení příslušného akreditovaného bakalářského, magisterského nebo doktorského studijního programu uvedeným v Národní soustavě kvalifikací, o dosažení příslušného stupně vzdělání nebo stupně vzdělání v příslušném oboru vzdělání vydaným po absolvování počátečního vzdělávání.

Získání úplné kvalifikace pro určité povolání se dle tohoto zákona potvrzuje též vykonáním závěrečné zkoušky, maturitní zkoušky, absolutoria na konzervatoři nebo státní zkouškou ve školách zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení a dokladem o dosažení stupně vzdělání v příslušném oboru vzdělání.

Úplné kvalifikace a dílčí kvalifikace jsou zveřejňovány v Národní soustavě kvalifikací, kterou schvaluje, mění a zrušuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, s ohledem na potřeby trhu práce.

V současné době se celoevropsky řeší otázka oficiálního uznávání výstupů zájmového vzdělávání, které uzná to, co člověk zná a umí, potvrdí znalosti a

²⁵ Zákon 179/2006 Sbírky o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů. § 1 – 5.

dovednosti získané mimo formální sféru vzdělávání – školské instituce. Jedná se o studující, kteří v zájmovém a neformálním vzdělávání získávají profesní dovednosti nad rámec svého původního vzdělání – tito lidé nemají žádný doklad o tom, jakého neformálního vzdělávání dosáhli a jakou má úroveň. O certifikaci se usiluje i z důvodu uplatňování nově získaných kompetencí na trhu práce.

Rozjíždějí se projekty k oficiálnímu uznávání výstupů zájmového vzdělávání, např. Národní institut dětí a mládeže MŠMT organizuje²⁶ v rámci projektu Klíče pro život aktivitu Uznávání neformálního vzdělávání. Projekt Klíče pro život má pomoci zaměstnavatelům (i ostatním institucím) rozpoznat schopné uchazeče o práci, tím, že se prokáže jasným a garantovaným certifikátem. Jedná se o oblast neformálního vzdělávání v oblasti výchovy a vedení dětí a mládeže – vedoucí kroužků ve střediscích volného času, včetně domů dětí a mládeže nebo školních družin a klubů. Výstupem tohoto projektu má být návrh legislativních změn, konkrétně jde o to lépe využít právě zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

V těchto projektech je zjišťován i zájem a informovanost zaměstnavatelů. Ti v průzkumu *Analýza postoje vzdělavatelů a zaměstnavatelů k uznávání neformálního vzdělávání*²⁷ odpovídali, že nejžádanějšími kompetencemi, které lze získat v tomto typu vzdělání jsou analytické myšlení, komunikativnost, spolupráce, schopnost týmové práce a komplexní myšlení.

Ne všichni jsou zastánci oficiálního uznávání výstupů zájmového vzdělání. Objevují se pochybnosti o jeho užitečnosti a implementaci v praxi, např. ředitel odboru pro mládež ministerstva školství Michal Urban²⁸ varuje před přílišnými nadějemi vkládanými do oficiálního uznávání neformálního a zájmového vzdělávání: „Obávám se, že i když někteří zaměstnavatelé navenek tvrdí, že tyto formy vzdělávání berou v potaz, realita tomu zatím moc neodpovídá. Myslím si, že nikdy nebude neformální vzdělávání u zaměstnavatelů hrát

²⁶ Článek: Doubrava, Lukáš: Forma pro neformální vzdělávání. *Učitelské noviny* č.33/2011. str. 12-13.

²⁷ Foldynová, Ivana: *Analýza postoje vzdělavatelů a zaměstnavatelů k uznávání neformálního vzdělávání*. Dostupné na www.nidm.cz, dne 20.12.2011.

²⁸ Tamtéž.

klíčovou roli. Na nás ale je, aby plus, které mohou zaměstnavatelé dát lidem, kteří tímto alternativním učením prošli, bylo co nejvýznamnější.“

1.3. Aktuální trendy ve vzdělávání

O trendech ve vzdělávání se lze dozvědět například na Festivalu vzdělávání dospělých – AEDUCA (Adult Education Festival). Který se v Olomouci v roce 2011 konal již posedmé. Přispívají odborníci, pedagogové z oblasti andragogiky a celoživotního učení, i zkušení experti z personalistiky. Lze se dozvědět o tématech aktuálních metod ve vzdělávání dospělých, trendech ve firemním vzdělávání nebo o vysokých školách jako centrech celoživotního vzdělávání.

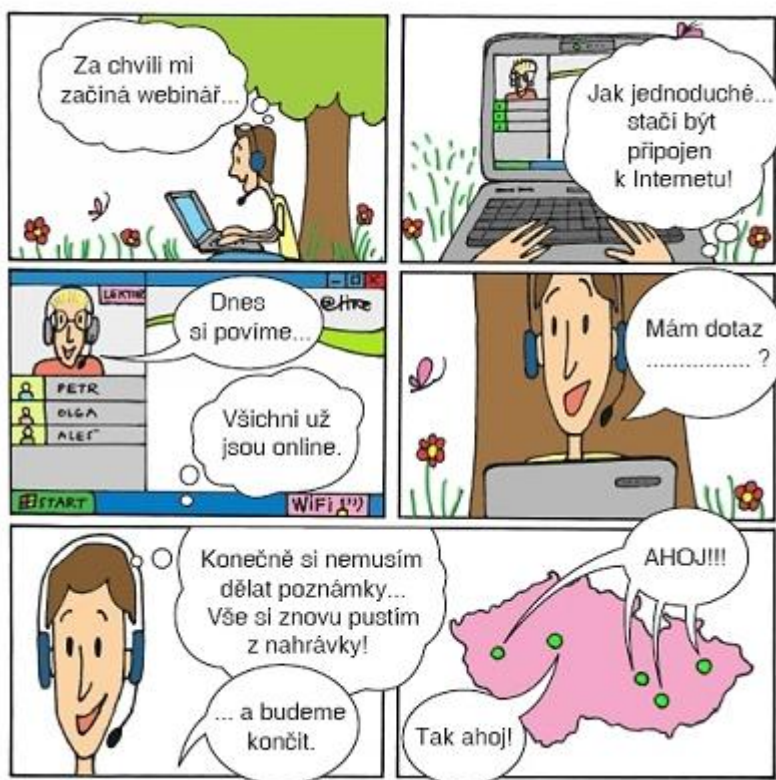
Dalšími zdroji je odborná literatura, andragogická periodika nebo internet. Čerpám také ze zkušeností knihoven, se kterými naše knihovna spolupracuje.

Pokusím se nyní podrobněji podívat na jednotlivé druhy vzdělávání:

- webinář
- e-learning
- blended learning
- m-learning
- digitální prezenční výuka
- e-twinning

1.3.1. Webinář

Webinář = online seminář (pojem je spojením slov webový seminář), tento pojem se používá od začátku 21. století, společně s rozšířením technologií pro videokonference. Je to nový způsob živé internetové komunikace, která probíhá prostřednictvím internetu přes webový prohlížeč. Je vedený lektorem, který kombinuje přednosti osobního a e-learningového vzdělávání. Účastník nepotřebuje speciální hardware ani software a možnosti jeho využití jsou velice široké. Webinář je alternativou k běžnému fyzickému školení, má spíše informativní charakter a nevyžaduje fyzickou přítomnost na konkrétním místě.

Obrázek²⁹

Přínosy a úspory webinářů³⁰ pro zaměstnavatele jsou v dnešní době, kdy je vzdělávání zaměstnanců z hlediska růstu firmy klíčovým procesem, velké. Firmy se snaží dávat na školení a kurzy značné finanční prostředky a efektivita jednotlivých školení se pečlivě posuzuje. Výhody webinářů pro zaměstnavatele jsou tedy následující:

- **Nezávislost na místě konání** - na webináře se mohou přihlásit zaměstnanci z libovolné části České republiky či dokonce ze zahraničí, aniž by museli kamkoliv cestovat. Jedná se také o výbornou příležitost, jak organizovat pravidelné vnitro firemní vzdělávací akce pro zaměstnance ze vzdálených poboček
- **Efektivní využití času pracovníků** - účastníkům webináře odpadá nutnost cestovat. Samotné cestování je neproduktivní činnost a zaměstnavateli nepřináší žádnou přidanou hodnotu. Úspory času na jednoho zaměstnance se tak snadno vyšplhají na desítky hodin ročně

²⁹ Webináře. Dostupné na: www.webinare.cz/o-webinarich.aspx, dne 15.11.2011

- **Účast na webináři i z domova** - v případě nemoci nebo jiné absence se zaměstnanec může připojit k webináři také z domova. Firmě tak nepropadne částka za úhradu a pracovník se zúčastní i přes své omezení
- **Opakování vzdělávání bez dalších nákladů** - jednotlivé webináře lze nahrávat na firemní nebo pronajatý server. Postupně si firma vytvoří interaktivní studovnu, která umožní zopakování libovolného webináře bez dalších nákladů
- **Snížené náklady na pronájem místností** - webináře se realizují přes Internet pomocí virtuálních místností, čímž odpadá potřeba pronájmu fyzických školicích místností. Náklady na osobu se oproti tradičním školením dají výrazně redukovat v závislosti na zvoleném technickém řešení
- **Úspory nákladů za cestovné** – pohybují se řádově od desítek do tisíců Kč na jednoho zaměstnance a jedno školení. Pokud se jedná o vícedenní školení, je třeba připočíst i náklady na ubytování a diety.

Přínosy a úspory webinářů pro lektory a jiné pořadatele

Nabídka školení a kurzů je dnes rozsáhlejší než kdykoliv dříve. Konkurence je silná a není divu, že značná část není naplněna podle očekávání lektora či školicí firmy. Důvodem nezájmu je především skutečnost, že běžné školení je často omezené na místo svého konání. Webináře dávají lektorům příležitost oslovit nové, často opomíjené publikum nebo je zatraktivnit pro ty současné.

- **Zvýšení vlastního profitu** - webináře umožňují oslovit širší publikum i ze vzdálených oblastí, které by se za běžných podmínek nemohlo zúčastnit nebo jsou náklady na dopravu a čas natolik vysoké, že se to nevyplatí ani pro jednu stranu

³⁰ Webináře. Dostupné na: www.webinare.cz/o-webinarich.aspx, dne 15.11.2011

- **Nezávislost na místě** - webinář lze pořádat odkudkoliv. Stačí k tomu kvalitní připojení k internetu a školicí systém. Lektor není se svou nabídkou školení, kurzů či přednášek omezen pouze na účastníky z konkrétního místa
- **Efektivní využití času** - úspory času na cestování přináší značné finanční úspory. Každé fyzické školení znamená řadu hodin ztracených cestováním, čekáním na účastníky apod. Získaný čas může lektor věnovat lepší přípravě nebo prodloužení délky webináře
- **Rozdělení školení na kratší webináře** - obvyklým problémem u jednodenních školení je klesající pozornost a přehlčení informacemi. Kratší webináře přináší účastníkům vyšší míru zapamatování, příležitost ihned uplatnit nabyté vědomosti a případně získat odpovědi na nejasnosti při dalším webináři
- **Snížení nákladů na realizaci** – webináře se realizují přes Internet pomocí virtuálních místností, čímž odpadá potřeba pronájmu fyzických školicích místností. Lektor tak získá příležitost k redukcí ceny pro konečného zákazníka, aniž by to vedlo k nižšímu příjmu
- **Testy znalostí a ankety** - nástroje pro webináře umožňují vytvářet interaktivní testy a ankety. Účastníkům se zobrazí jednotlivé otázky, na které v průběhu webináře odpovídají. Lektor tak účastníky zapojí do samotného průběhu a současně získává rychlý přehled znalostí a názorů účastníků
- **Jednoduché využívání multimediálního obsahu** - webináře lze zpestřit používáním obrázků, hudby, videa či animací. Lektor se tak vyhne častému omezení a nevhodné vybavenosti fyzické školicí místnosti. Hudbu i video je dnes možné přehrát na jakémkoliv počítači
- **Vytvoření videozáznamu z webináře** – systémy pro pořádání webinářů umožňují nahrávat průběh celého webináře. Lektor si tímto způsobem zdokonalí své lektorské schopnosti. Současně lze

videozáznam nabídnout účastníkům k pozdějšímu zopakování probíraných témat

- **Pořádání webinářů z domova** - lektor může realizovat webinář přímo z domova. Důležitým předpokladem je klidná místnost, odkud by celý webinář realizoval. Lektor tak není nucen bydlet ve velkém městě, kde je poptávka po běžném školení výrazně vyšší

Doporučení pro přípravu webináře:

- **Termín webináře** oznamovat minimálně **4 - 5 týdnů předem**. Získá se tak dostatek času na přípravu a marketingovou propagaci pro získání dostatečného počtu účastníků
- **Délka webináře** může být různá od 60 minut až po celodenní akci. Běžná jednodenní školení se doporučuje rozdělit spíše na dva půldenní kurzy. Účastníci nebudou zahlceni informacemi a současně budou mít více času na zapamatování, případně vyzkoušení nových poznatků
- **Maximální počet účastníků** je závislý na rozhodnutí pořadatele a není nijak omezený. Může se jednat i o několik set nebo tisíc účastníků. Z hlediska kvality webináře není počet účastníků nijak omezující. Obvykle však nepřekračuje 25 účastníků, kteří tak získají dostatek prostoru pro své dotazy. Cílovému počtu však musí odpovídat volba vhodného školícího systému
- **Cena** za placený webinář by měla být stejná nebo o něco nižší než za běžné školení či kurz. Případný menší příjem je kompenzován nižšími náklady na pronájem "online školící místnosti" ve srovnání s fyzickým místem a uspořádanými náklady na cestování a čas lektora

Komunikace na webinářích :

Komunikace na webinářích je obousměrná, umožňující plné zapojení účastníků. Na rozdíl od webcastu, kde komunikace směřuje jenom od přednášejících k účastníkům. Na webinářích mohou účastníci komunikovat s přednášejícím pomocí chatu, hlasem (sluchátka a mikrofon) nebo za použití webové kamery. Ke zvyšování interaktivity slouží i další nástroje, např. sdílená tabule nebo ankety, lze sdílet prezentace, obrázky, videa, webové stránky, či aplikaci na jejich počítači. Vytvoření nahrávky průběhu celého webináře je velmi užitečné, nahrávka může být dána k dispozici účastníkům nebo vystavena na některém serveru pro sdílení videa jako YouTube, Stream. Cz či Google Video.

Webináře mohou být použity i jako prostředek k prezentování názorů, pořádání rozhovorů nebo diskuzí, pro živý rozhovor se známou osobností. Jako příklad lze uvést prezidenta Obamu v USA, který webináře užil při své předvolební kampani.

Rozdíl mezi webinářem a online školením

rozdíl	Webinář	Online školení
Délka	Výrazně kratší 60-90 minut	Od 1 hodiny až po celodenní akci
Počet účastníků	Bez omezení (jednotlivci, lze až tisíce lidí)	1 – 10 lidí
Cena	Většinou bezplatné nebo v nižší ceně než online školení	0-5.000,- dle tématu

Systémy pro webináře

- Adobe Acrobat Connect Pro
- DimDim

- GoToWebinar
- Webex
- Wiziq
- ONIF

Systému ONIF lze využít pro firemní komunikaci a videokonference, **nabízí online** virtuální učebnu, online školení a webináře , kontaktní online centrum i online marketing.

Funkce systému ONIF³¹

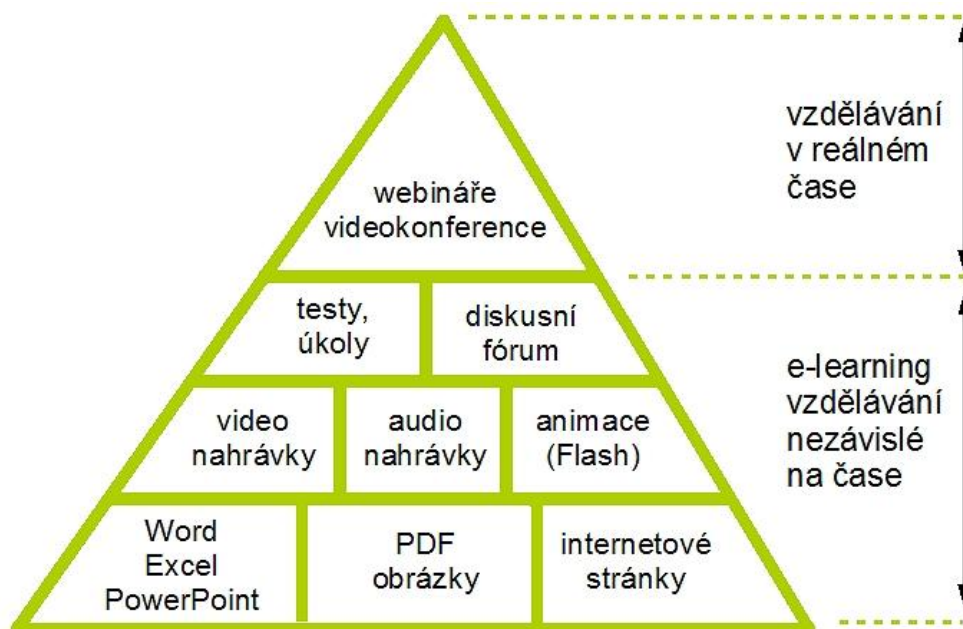
- Telekonference až pro 100 účastníků
- Videokonference až pro 8 účastníků (s kvalitním hardwarem a rychlým připojením i více) v kombinaci s telekonferencí až pro 100 účastníků
- Komunikace pomocí chatu pro všechny nebo interní firemní chat po nainstalování lokálního klienta
- Neomezený počet nezávislých virtuálních místností pro celou firmu či organizaci
- Připojení z webového prohlížeče bez nutnosti instalace dalšího softwaru
- Sdílení PowerPoint nebo PDF prezentací a jiného obsahu
- Sdílení plochy počítače a webových stránek
- Whiteboard – společná tabule pro vytváření schémat, psaní poznámek apod.
- Přehrávání videa z YouTube a MP3 souborů
- Sdílení dokumentů ke stažení
- Historie a nahrávání hovorů
- Monitoring kvality připojení
- Změna grafiky prostředí systému do firemních barev včetně vložení loga
- Kompletně v českém a anglickém jazyce

³¹ Webináře. Dostupné na: www.webinare.cz/o-webinarich.aspx - dne 2.12.2011.

- Pronájem systému na měsíční či roční bázi nebo instalace na vlastním serveru

Pyramida online vzdělávání

32

1.3.2. E- Learning

E-learning je čistá forma online vzdělávání, založená na maximálním využití počítačových technologií (LMS – Learning Management Systém), které umožňují studentovi studovat ve svém volném čase zcela samostatně a tempem, jenž odpovídá jeho aktuálním časovým možnostem. Je alternativou k prezenčnímu studiu, kdy se musí student účastnit školení fyzicky v konkrétním čase a na konkrétním místě.

E-learning je zkratka pro electronic learning – elektronické vzdělávání a jako pojem se začal v literatuře používat koncem osmdesátých let. Nejčastěji používaná definice v České republice pochází od pana Wagnera, který definuje e-learning jako: „Vzdělávací proces, využívající informační a komunikační

³² Webináře. Dostupné na: www.webinare.cz/elearning-vzdelavani-na-miru-a-blended-learning.aspx, dne 15.11.2011

*technologie k tvorbě kurzů, k distribuci studijního obsahu, komunikaci mezi studenty a pedagogy a k řízení studia“.*³³

Součástí e-learningu je také teoretické studium problematiky i empirický výzkum, jehož cílem je poznat reálný stav e-learningu (např. vhodnost nebo nevhodnost určitého technologického řešení, případně pohled studentů nebo vyučujících na využití moderních technologií ve výuce či při učení), přičemž na výzkumu by se měli podílet rovněž samotní aktéři e-learningu.

S e-learningem souvisejí i etické otázky – v negativním kontextu jde o elektronické podvádění, ale jedná se také o autorská práva, licencování výukových zdrojů či nástrojů ICT, případně o etická pravidla komunikace nebo zachování soukromí studentů.

E-learning a samotné moderní technologie nabízejí možnosti, jak zpřístupnit učení v jeho různých podobách také různě znevýhodněným skupinám lidí. Mnozí studenti se specifickými nároky mohou studovat svoje obory právě díky tzv. asistivním technologiím, které je možné vymezit jako širokou škálu nástrojů, služeb, strategií a metod, které jsou vytvořeny a aplikovány, aby pomohly vyřešit problémy, s nimiž se potýkají lidé se specifickými nároky. Může přitom jít o speciální počítačové komponenty, ale také o počítačové výukové programy nebo třeba o audio knihy.

Typy kurzů – rozdělené podle cílení obsahu do dvou základních kategorií³⁴:

Kurzy otevřené	Kurzy uzavřené
Jsou k dispozici všem zájemcům o studium, např. kurzy jazykové, kurzy microsoft Office apod.	Pro specifický okruh studentů, např. seznámení nových zaměstnanců s firemní politikou, vzdělávání nemocničního personálu apod.

³³ Zounek, J. *E-learning – jedna z podob učení v moderní společnosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5123-2

³⁴ Zlámalová, Helena.: *Distanční vzdělávání a e-learning*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2009. ISBN – 978-80-86723-56-3.

Používaná technika³⁵

Zatím se e-learning spojuje především s osobními počítači. Díky rozvoji nových kategorií výkonných komunikačních prostředků, jako jsou kapesní či osobní počítače či organizéry, ale také nová generace mobilních telefonů, které umožňují připojení k internetu, se začíná hovořit i o m-learningu – mobilním vzdělávání. Dnešní mobilní telefony mají dostatečný výkon i pro přehrávání videopořadů a není důvod, proč by nemohly sloužit ke vzdělávání, stejně jako slouží k přístupu k informacím na internetu.

Přínosy a výhody e-learningu

- **Časová nezávislost studia** – díky tomu, že většina dnes dostupných e-learningových kurzů je uživatelům přístupná 24 hodin denně, si může student sám zvolit, kdy kurz absolvuje, vyšetřit si čas podle sebe
- **Individuální tempo** – student si tempo sám určuje, věnuje mu tolik času, kolik má k dispozici. Rychlost studia si přizpůsobí svým schopnostem a může si také kurz zopakovat, dle potřeby.
- **Snížení nákladů** - jedná se především o snížení přímých nákladů za dopravu, provoz učeben, tisk studijních materiálů, atd. Z nepřímých nákladů to je především eliminace zbytečného cestování na místo školení či kurz
- **Možnost využití multimediálního a interaktivního obsahu** - e-learningové kurzy lze tvořit zajímavou i zábavnou formou s využitím multimediálního obsahu jako jsou videa a zvukové nahrávky či pomocí interaktivních modelů
- **Okamžitá kontrola získaných znalostí** - uživatelé e-learningových kurzů si mohou kdykoliv ověřit nabyté znalosti pomocí automatických testů

³⁵ Zounek, J. *E-learning – jedna z podob učení v moderní společnosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 161 s. ISBN 978-80-210-5123-2.

Omezení a nevýhody E-learningu

- **Jednostranná komunikace** - klasickým e-learningovým kurzům chybí možnost živé spolupráce a komunikace se skutečným lektorem i ostatními účastníky. Studenti nemohou získat odpověď na své otázky v reálném čase nebo požádat lektora o vyložení látky jiným způsobem
- **Omezená možnost pořádání skupinových aktivit** - uspořádání skupinových aktivit v rámci e-learningových kurzů je téměř nemožné. Studenti jsou často ochuzeni o zkušenosti dalších účastníků kurzu
- **Závislost na vnitřní motivaci uživatelů** - e-learningový kurz má význam jen tehdy, když mají studenti dostatečnou motivaci k sebevzdělávání. Aby nebyli studenti od studia odrazeni, musí být forma kurzu dostatečně zajímavá či zábavná.
- **Náklady na zakoupení softwaru a obsahu** - příprava e-learningových kurzů může vyžadovat zakoupení počítačových systémů pro správu vzdělávacího obsahu a vlastních kurzů, což mnohdy vyžaduje nezanedbatelnou finanční investici.

Co není E-learning

Často dochází k zaměňování skutečné podoby e-learningu např. za dokumenty v textovém formátu doplněné obrázky a umístěné na internet, CD či jiné médium. Do e-learningu nepatří ani audio či video nahrávky přednášek, školení nebo konferencí. Všem těmto formám chybí jasně uvedené studijní cíle, možnost ověření znalostí učitelem nebo automatickým systémem, ale i spolupráce s učitelem.

Vztah e-learningu a klasické výuky

Ve spoustě oblastí je považována fyzická přítomnost za nutnou. I zde je ale možno e-learning implementovat – v první fázi dokáže studenty „vzdělat“ v požadované oblasti a na fyzickém školení již lektor nevysvětluje základní látku, ale zaměřuje se na problémové oblasti – toto významně zkracuje čas

školení. V celém procesu vzdělávání lektor není nijak vyloučen z komunikace se studenty. Prostřednictvím elektronické komunikace (e-mail, diskusní fórum, apod.) zadává studentům úkoly a komentuje jejich výstupy. Zároveň se může vyjadřovat a hodnotit výsledky testů. Tím má možnost stále sledovat úroveň znalostí jednotlivých studentů.

Oblasti vhodné k použití e-learningu:

- Zákonná školení (BOZP, školení řidičů apod.)
- Zaučování nových zaměstnanců
- Školení interních organizačních předpisů
- Testování znalostí pracovníků
- Vzdělávání v oblasti cizích jazyků či počítačových dovedností
- řada dalších

Požadavky na obsah i strukturu e-Learningu jsou odlišné v závislosti na cílové skupině nebo účelu kurzu. Základem návrhu kvalitního kurzu je úzká spolupráce a komunikace mezi tvůrcem kurzu a zákazníkem. Jen tak je možné vytvořit kvalitní vzdělávací systém, který přinese očekávané výsledky.

Nástroje a funkcionality e-learning systému:

- Studijní materiály ve formátech Word, Excel, PowerPoint
- Běžné internetové stránky
- PDF dokumenty
- Obrázky a grafy
- Animace (Flash)
- Video a audio záznamy fyzických kurzů a přednášek
- Slovníky a databáze plněné účastníky kurzu

- Diskusní fórum s možností odebírání příspěvků e-mailem
- Úkoly pro účastníky kurzu opravované lektorem
- Testy s automatickým vyhodnocením s různými typy testových úloh:
 - Odpověď Ano/Ne
 - Výběr jedné správné odpovědi
 - Výběr více správných odpovědí
 - Přesná odpověď, tj. otázka na kterou je potřeba odpověď napsat
 - Esej, tj. otázka s volně napsanou odpovědí opravená ručně
 - Poznávání, tj. identifikace obsahu obrázku
 - Seřazování, tj. správné seřazení odpovědí
 - Spojovačky
 - Zkoušení slovíček
 - Slepé mapy, tj. vyznačení správné odpovědi v obrázku
- chaty, ankety a průzkumy

1.3.3. Blended Learning³⁶

Blended learning v jednom celku kombinuje různé typy výuky. Nejčastěji spojuje výhody online vzdělávání formou e-learningu a webinářů s prezenční formou výuky pod vedením učitele. Hlavním cílem Blended learningu je učinit vzdělávání součástí každodenního pracovního života studenta a tím trvale zvyšovat konkurenceschopnost organizace.

³⁶ Zlámalová, Helena.: *Distanční vzdělávání a e-learning*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2009. ISBN – 978-80-86723-56-3.

Dva základní typy výuky využívané při Blended learning³⁷:

- **Vzdělávání v reálném čase (synchronní)** - probíhá fyzicky v učebně na jednom místě nebo prostřednictvím webináře či videokonference v případě, že jsou účastníci fyzicky v různých lokalitách. Všichni účastníci tak mohou vzájemně komunikovat s lektorem i mezi sebou.
- **Vzdělávání nezávislé na čase (asynchronní)** - klasická forma e - learning výuky. Studenti si mohou volit individuální tempo a studovat v čase, kdy jim to nejvíce vyhovuje. Nelze však navzájem přímo reagovat mezi studentem a lektorem. Patří sem elektronické materiály, tištěné dokumenty a knihy, animace a video/audio nahrávky.

1.3.4. M-learning

M-learning je další moderní variantou vzdělávání, založenou na mobilních ICT technologiích. Tato forma elektronického vzdělávání využívá mobilní počítačové a komunikační prostředky:

- notebooky
- tablet PC
- kapesní počítače (PDA)
- mobilní telefony (MDA)

M-learning³⁸ je založen na aktivním samostudiu a individuální práci studujících. Výhodou je hlavně snadná dostupnost doma, v práci i na cestách. Je i metodou sdílení a předávání informací.

Díky m-learningu lze ke studiu využít prázdné chvílky při cestě do práce, jednání nebo čekání.

³⁷ Zlámalová, Helena.: *Distanční vzdělávání a e-learning*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2009. ISBN – 978-80-86723-56-3.

³⁸ Atewell, J., Savill-Smith, C. *What is m-learning?* Dostupné na: www.m-learning.org – dne 3.1.2012.

Možnosti využití jsou široké, např. zaměstnavatelé vytvářejí výukové materiály, které mohou zaměstnancům zpřístupnit i v terénu.

1.3.5. Digitální prezenční výuka

Tato výuka spočívá v tom, že každý student má svůj osobní počítač – malý netbook, ve kterém má nahrané učebnice a zpracovává v něm domácí práce. Netbooky studentů jsou napojené na počítač vyučujícího, který má k dispozici také interaktivní tabuli – velkou bílou desku, na níž promítá látku a obrázky pak ovládá jen prsty. Tento způsob výuky vede studenty k odvozování než učení definic z paměti. Do výuky lze zařadit i videa s praktickým nácvikem, pokusy apod. Studenti získávají nové znalosti v ICT technologiích, učí se vytvářet prezentace a instalovat programy. Při tvorbě svých prací přidávají k textu videa, obrázky a prezentace, které mohou sdílet ostatní studenti i vyučující.

V České republice nyní probíhá Projekt Vzdělání21, do kterého se zapojilo šest základních škol a stovky dětí se v nich účastní čtyřletého programu. Ředitelé škol projekt chválí – děti jsou klidnější a aktivnější. Lépe se učí a méně opisují. Odborným garantem projektu je pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.

„ V knize je statický obrázek, v počítači mám krátkou animaci či video. V matematice mohu použít animaci, kde těleso naplňuji vodou, otáčím jím, pūlím ho. Děti objevují jiné, zajímavé učení, které je prostornější a má nekonečnou hloubku. Výuka je efektivnější“.³⁹ Ředitelé škol uvádějí, že děti z digitálních tříd mají výrazně lepší prospěch, díky počítačům jsou pohotovější a mají větší zájem o učivo. Díky tomu, že děti musí na počítačích více číst, zlepšují se i jejich čtenářské dovednosti, snáze se orientují v textu. Zdokonalují se ve vyhodnocování informací a v jejich analyzování a hledání správných řešení. Velký zájem o digitální třídy je i mezi rodiči.

³⁹ Cit.: Beran, Vít: Článek - *Místo sešitů nosí do školy počítač. A nezlobí*. Mladá fronta DNES. Pondělí 7. listopadu 2011. str. 4A.

1.3.6. E - twinning⁴⁰

E-twinning je aktivitou Evropské komise. Má umožnit učitelům a žákům mateřských, základních a středních škol spolupracovat online v bezpečném prostředí. Zatím se neužívá v podmínkách ostatních vzdělávacích institucí, např. veřejných knihovnách. V e-twinningu je společný virtuální prostor – Twinspace, kde mohou dvě a více evropských škol společně realizovat své projekty – vytvářet a sdílet dokumenty, texty, obrázky, videa a komunikovat.

Program e-twinning je součástí Programu celoživotního učení, který v České republice spravuje Dům zahraničních služeb. Nyní je v programu zapojeno 140 tis. evropských učitelů, v České republice 4,5 tis. učitelů z 2,5 tis. škol. Česká republika je důkazem, že lze překonat klíčovou hranici 2,5% dobrovolně zapojených učitelů. Nejvíce zapojených učitelů mají na Maltě (přes 16%), Norsko (14%) a Estonsko (11%). Česká republika je na 6. místě v procentu zapojených (registrovaných) učitelů.

Nejkvalitnějším projektům je udělován certifikát Quality Label – v České republice jich je uděleno již 180. Od roku 2011 se certifikát Quality Label uděluje i zapojeným žákům. Oblíbenou akcí je Maraton e-twinning, kde české školy společně pracují na dohodnutém projektovém výstupu. Žáci a studenti společně píší příběhy, vytvářejí společné výstupy a ukládají je na společný prostor. Pořádají se také Minikonference – v roce 2011 proběhly v rámci oslav 10. výročí Dne jazyků v různých městech České republiky.

O e-twinningu se lze více dozvědět na www.etwinning.cz nebo na každoročně probíhající konferenci E-twinning. Zde mají učitelé možnost vidět nejlepší české projekty za uplynulé období, i načerpat nové poznatky ve 14 workshopech. Každoročně se také pořádá prázdninová Letní škola e-twinning v Trutnově.

⁴⁰ Článek – E-twinning se stává nedílnou součástí výuky v mnoha českých školách. *Učitelské noviny* č. 38/2011, str.26.

Jak vypadá eTwinningový projekt? (podle Národní agentury pro evropské vzdělávací programy).⁴¹

„Projekty eTwinning jsou typem vzdělávací aktivity založené na vzájemné spolupráci učitelů i žáků evropských škol prostřednictvím ICT nástrojů. Žáci si vyměňují informace, ve společném prostředí je sdílejí a vytvářejí společné výstupy. V mezinárodním projektovém týmu pracují na společných úkolech. K vzájemné komunikaci využívají diskusní fóra, chaty, videokonference apod.

Jednotlivé projekty eTwinning mohou mít podobu jednoduchých aktivit jako seznamování se s evropskými „spolužáky“ prostřednictvím emailů, výměna informací o škole, městě a zemi nebo náročnějších, tematicky zaměřených aktivit, společné zpracování určitého tématu v rámci výuky, vytváření a publikace webové prezentace, elektronické časopisy, blogy apod.

Učitelé plánují a organizují projektovou činnost a mohou sdílet metodické a výukové materiály. „

Co může eTwinning škole přinést?⁴²

- moderní metody výuky
- evropský rozměr vzdělávání
- výměnu zkušeností mezi školami
- rozvoj ICT a jazykových dovedností žáků
- profesní rozvoj pedagogických pracovníků
- certifikát o mezinárodní spolupráci
- certifikát kvality projektu
- národní a mezinárodní ceny

⁴¹ Cit.: Projekt e-twinningu. Dostupné na :www.naep.cz, dne 20.12.2011

⁴² Zounek, Jiří: *Internet pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0044-1

1.4. Teoretické východisko

V úvodu teoretické části velmi stručně autorka vychází ze současného systému školství v České republice, dále se podrobně zaměřuje na zájmové vzdělávání, kterého se týká vzdělávací činnost v Knihovně Matěje Josefa Sychry, kde je realizována praktická část této diplomové práce.

V zájmovém vzdělávání autorka sleduje metody a formy výuky, didaktické prostředky a nakonec i ověřování a uznávání výsledků zájmového vzdělávání. Odtud přechází přímo k aktuálním trendům ve vzdělávání a jednotlivé podrobněji rozebírá. Autorka zjistila, že současné vzdělávací trendy jsou zaměřeny především na vzdělávání pomocí a prostřednictvím elektronických médií a informačních technologií.

V praktické části kde podrobněji představuje Knihovnu Matěje Josefa Sychry a její činnost, se pokusí hlavně zjistit, zda je možná implementace těchto aktuálních trendů ve vzdělávání do praxe. Díky studiu teorie autorka zjistila, že některé jsou pro knihovnu zcela nevhodné, např. e-twinning, který je realizován spíše ve školním prostředí a předpokládá vzájemnou spolupráci více stran. Jako nejvhodnější pro podmínky Knihovny Matěje Josefa Sychry autorka vybrala e-learning a praktickou část bude směřovat hlavně k výzkumu vhodnosti a možností zavedení této techniky.

2. Praktická část

2.1. Knihovna Matěje Josefa Sychry

Název a adresa organizace

Knihovna Matěje Josefa Sychry - příspěvková organizace
Havlíčkovo náměstí 5, 591 01 Žďár nad Sázavou

Zřizovatel knihovny

Město Žďár nad Sázavou

foto: archiv Knihovny Matěje Josefa Sychry

Charakteristika organizace

Knihovna Matěje Josefa Sychry je veřejná univerzální knihovna. Jejím posláním je získávat, zpracovávat, uchovávat a poskytovat informace, literaturu a další kulturní hodnoty. Poskytuje služby široké veřejnosti v přiměřeném rozsahu, kvalitně, levně, rychle a efektivně. Zvláštní důraz je kladen na služby pro děti, mládež a studenty včetně role sociální (služby seniorům, sociálně slabým a handicapovaným). Na základě knihovnického zákona (č. 257/2001 Sb.) je Knihovna Matěje Josefa Sychry knihovnou s regionálními funkcemi, spravuje 106 místních lidových knihoven okolních měst a vesnic. Knihovna nabízí informační služby referenční a faktografické, informace z vnějších informačních zdrojů, zejména státní správy a samosprávy všem uživatelům (bez čtenářského průkazu) i turistům. Informační centrum má čítárnu, která disponuje 130 tituly nejrozličnějších časopisů a 30 tituly denního tisku. V letních měsících využívá atrium, které slouží jako letní čítárna. Nabízí celoročně možnost občerstvení z nápojových automatů. Oddělení pro dospělé čtenáře spravuje internetovou studovnu, která má 10 stanic s veřejně přístupným internetem. Knihovna vydává společně s Krajskou knihovnou Vysočiny elektronický časopis Knihovnický zpravodaj Vysočiny, který vychází čtvrtletně a mezi jehož přispěvatele patří spisovatelé, odborní knihovníci a pedagogové. Knihovna připravuje pro veřejnost nejrozličnější kulturní vzdělávací akce, výstavy a společenská setkávání. Mnoho služeb nabízí také handicapovaným.

Mezi čtenáře a uživatele knihovny patří obyvatelé města Žďáru nad Sázavou a přilehlých spádových obcí, dále uživatelé meziknihovní výpůjční služby, projíždějící turisté a knihovna poskytuje služby i ostatním knihovnám z celé České republiky. O rozsahu možností poskytování služeb knihovny rozhodují údaje v níže uvedené v tabulce, jako jsou příspěvek zřizovatele, počet registrovaných čtenářů, počet návštěvníků nebo MVS. Čím vyšší je variabilita služeb knihovny, tím více může získat čtenářů.

Meziroční srovnání některých knihovnických ukazatelů

rok	reg.čtenáři	dět.čt.	návštěvníci	výpůjčky	KVČ akce	MVS	přísp.zřizovatele
2006	4977	1435	117106	420920	360	817	6.900.000
2007	4777	1390	119227	406911	389	846	6.990.000
2008	4702	1401	113541	420172	343	914	6.990.000
2009	4709	1384	204725	432114	399	982	7.026.000
2010	4491	1315	199381	422660	326	1052	6.990.000

pozn. MVS - meziknihovní výpůjční služba - jedná se jak o vyžádané, tak zaslané tituly

Tab. Zdroj Výroční zprávy KMJS r.2007 – 2010.

Historie organizace⁴³

Roku 1848 byl založen ve Žďáře slovanský čtenářský spolek, který byl prvopočátkem ke vzniku pozdější veřejné knihovny. Po 2. světové válce, se začala žďárská veřejná knihovna rozvíjet. Okresní knihovna ve Žďáře nad Sázavou neměla po řadu let trvalé umístění. V roce 1978 Rada Okresního národního výboru ve Žďáře nad Sázavou rozhodla o výstavbě nové budovy Okresní knihovny. V 80. letech byl **Čechův dům** zrekonstruován a v roce 1985 předán Okresní knihovně k užívání. Stavební práce musely pokračovat, protože podle projektu měl být k této budově připojen moderní pavilón s půjčovnami knih a sklady. Slavnostní otevření nových prostor se uskutečnilo 15. 10. 1987 a od této doby v nezměněné podobě slouží dosud.

⁴³ Historie knihovny. Dostupné na: www.knihzdar.cz/knihovna/historie.htm - dne 11.11.2011

foto: archiv Knihovny Matěje Josefa Sychry

Charakteristika produktů, služeb

Základní služba, kterou knihovna poskytuje veřejnosti, je služba výpůjční. Pokud knihovna nemá ve svém fondu požadovaný dokument, je schopna jej zajistit díky meziknihovní výpůjční službě. Chápání dnešních knihoven je jejich podoba informačních institucí. Specializovaným pracovištěm pro zajišťování základního práva všech občanů na rovný přístup k informacím je informační centrum knihovny, kde jsou žadatelům zodpovídány dotazy nejrůznějšího typu a jsou zde také vypracovávány rešerše, tj. seznamy literatury na dané téma. Návštěvník má možnost potřebné informace hledat sám prostřednictvím internetu především v internetové studovně, kde je k dispozici deset počítačových stanic. Knihovna svým návštěvníkům také zprostředkovává přístup k elektronickým informačním databázím, jako jsou článkové databáze Anopress, ČTK, ProQuest, PCI, eIFL Direct, databáze právnických informací ASPI a EPIS, která je zaměřena také na informace ekonomické. Další funkce knihovny je funkce vzdělávací. Pobočka středisko informací a vzdělávání zajišťuje různé kurzy (např. kurz práce s internetem,

kurz komunikace, kurz grafologie apod.) a školení. Knihovna také významnou měrou přispívá ke kulturnímu dění ve Žďáře nad Sázavou. Pořádá pravidelné lekce pro žáky základních a středních škol, pro širokou veřejnost jsou uskutečňovány besedy se spisovateli, cestovateli a významnými osobnostmi regionu. Díky prostorám v letní čítárně jsou zde pořádány koncerty pod širým nebem a každoročně výstava plastik. Další výstavní prostory se nachází v aule Čechova domu, které jsou využívány celoročně.

Knihovna M.J. Sychry v číslech

rok	2 008	2 009	2 010
čtenáři	4 702	4709	4491
do 15 let	1 401	1384	1315
návštěvníci knihovny včetně akcí, internetu a multimédií	116 055	124509	127199
návštěvníci půjčoven	87 914	92795	92135
návštěvníci internetu	9 843	14297	19242
návštěvníci celkem (fyzičtí i virtuální)		204725	199381
výpůjčky celkem	420 172	432114	422660
naučná pro dospělé	153 361	95239	89572
periodika	67 213	72052	78220
krásná pro dospělé	149 966	158814	151100
naučná dětem	32 187	25933	24966
krásná dětem	65 172	59288	61845
zvukové dokumenty	16320	15798	11868
počet kulturních akcí	343	399	326

počet vzdělávacích akcí	400	348	462
návštěvníci akcí	18 195	17422	16822
počet požadavků obdržených z jiných knihoven	448	490	569
počet požadavků zaslaných jiným knihovnám	466	492	483
On-line služby (virtuální návštěvníci)	-	80216	72182
Evidované prezenční výpůjčky	-	24964	28536
Počet prolongací	-	227445	229542
Počet webových návštěv	22531	29824	29039
Vstup do elektronického katalogu			
Z prostor knihovny	-	40282	34150
Mimo knihovnu	-	71844	61631
Vstup do el.výpůjčního katalogu			
Z prostor knihovny	-	274	288
Mimo knihovnu	-	8372	10551

Vysvětlivka: některé ukazatele jsou statisticky vykazovány v roce 2009 nově. Údaje za rok 2011 ještě nebyly v termínu odevzdání diplomové práce k dispozici.

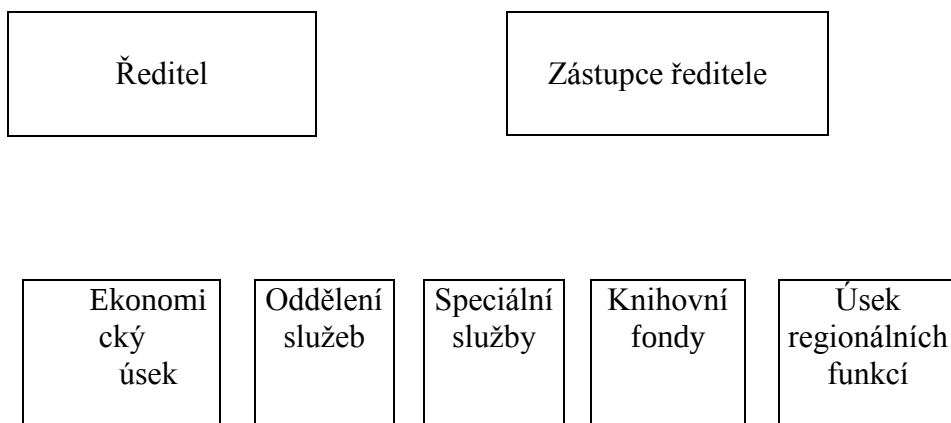
Tab. Čerpáno z Výroční zprávy za rok 2010.

Organizační struktura

V Knihovně Matěje Josefa Sychry mají jednotlivá pracoviště, úseky a jejich vedoucí samostatnou odbornou působnost. Ve vzájemných vztazích jsou úseky organizovány liniově-štabní strukturou, která umožňuje variabilní přesun pracovníků podle potřeby a obsazení jednotlivých pracovišť v dohodě příslušných vedoucích. Liniová struktura má za úkol optimalizovat využití pracovní doby a kvalifikace a zajišťovat týmovou práci. Liniová struktura neruší funkci jednoho odpovědného vedoucího. Pracovník příslušného úseku zůstává i po dobu výkonu práce na jiném pracovišti v kmenovém stavu svého původního pracoviště. Pouze po dobu výkonu činnosti pro jiné pracoviště je podřízen vedoucímu tohoto úseku. Případná disciplinární opatření přijímá vedoucí kmenového úseku, ve kterém je pracovník trvale zařazen, na návrh vedoucího toho úseku, ve kterém byl nebo je pracovník dočasně zařazen – podle povahy věci po projednání s ním a vedením knihovny.

Liniová struktura se podle povahy práce a jejího rozsahu uplatňuje podle potřeby účelně i mezi pobočkami, v dohodě příslušných vedoucích.

Grafické znázornění organizační struktury organizace

Graf: Výroční zpráva Knihovny Matěje Josefa Sychry. 2010.

Personální a prostorové vybavení

V knihovně v současné době pracuje 19 zaměstnanců v tomto složení:

Ředitel	1 – VŠ
Zástupce ředitele	1- Vyšší odborné
Ekonomický úsek	2 – VŠ, SŠ s maturitou
Regionální funkce	3 – SŠ s maturitou
Úklid	2 – SOŠ
Knihovníci, odborní informační pracovníci	10 – SŠ s maturitou

Složení zaměstnanců dle pohlaví: 100% žen

V současné době dvě zaměstnankyně čerpají mateřskou dovolenou. Na další odborné práce (např. informatika) jsou najímáni externí pracovníci.

Prostorové vybavení:

Knihovna disponuje dvěma budovami – historickým Čechovým domem, kde se nachází vedení knihovny spolu s ekonomickým úsekem a dvěma výukovými místnostmi. Další budovou je „budova služeb“ - komplex vystavěný v 80. letech minulého století, kde jsou výpůjční prostory – oddělení pro dospělé čtenáře, oddělení pro dětské čtenáře, kancelář výkonu regionálních funkcí, informační centrum a čítárna, kancelář služeb, katalogizace, sklady a zázemí. Tyto dvě budovy jsou propojeny krčkem, takže zaměstnanci mohou přecházet – pro veřejnost není tento průchod určen. Budovy patří Zřizovateli knihovny, knihovna je má v nájmu. Zřizovatel tudíž hradí velké investice na opravy a údržbu budov např. se podařilo dokončit rekonstrukci osvětlovací soustavy na dospělém oddělení a toalety pro děti, muže a personál v budově služeb. Dále je třeba provést opláštění budovy služeb, což je požadavek i energetického auditu, který byl proveden. Je třeba více oprav a investic, ale to vše záleží na finančních možnostech.

Instituce, orgány a organizace spolupracující s institucí

Na prvním místě KMJS spolupracuje se svým Zřizovatelem, kterým je Město Žďár nad Sázavou. Zřizovatel poskytuje dotace na mzdy a provoz knihovny, je vlastníkem nemovitostí, je zároveň kontrolním orgánem i metodickým vedoucím.

Knihovna dále spolupracuje s dalšími knihovnami na stejné úrovni, ale i vyšší, např. s Národní knihovnou ČR, která vydává předpisy pro městské knihovny, či pořádá semináře.

Knihovna spolupracuje s regionálními médii – tiskem, televizí i rozhlasem, kde prezentuje své služby i akce (kulturní, kurzy apod.), se školami a vzdělávacími organizacemi.

Knihovna spolupracuje i se státními orgány, které jsou buď v roli metodických nadřízených nebo kontrolních orgánů (Kraj Vysočina, Finanční úřad, Okresní správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovny..).

Organizační kultura

V KMJS je silná organizační kultura, kde je celkem jednoznačně určeno, jaké chování bude postihováno a jaké oceňováno. V kostce se dá říci, že je zde velmi formální jednání a vztahy na formální úrovni, kde se dodržují základní společenské normy a hlavně veškeré zákony a předpisy dle zákoníku práce, související s bezpečností a ochranou zdraví při práci, požární předpisy a další.

Hospodaření v Knihovně Matěje Josefa Sychry

Příspěvek na provoz je základním finančním zdrojem knihovny.

Skladba rozpočtu KMJS

VÝNOSY	NÁKLADY
Provozní dotace	Provozní náklady – nákup knih, cestovné, opravy, odpisy, investice
Státní dotace na výkon regionálních funkcí	Energie
Vlastní příjmy – čtenářské poplatky, přístup na internet	Osobní náklady - mzdy, zdravotní a sociální pojištění
Sponzorské dary	
Komerční příjmy – zveřejnění reklamy, odprodej vyřazeného majetku (vše pouze se souhlasem zřizovatele)	

Vykazování hospodářského výsledku⁴⁴

Příspěvkové organizace a tedy i Knihovna Matěje Josefa Sychry, mají uloženo odděleně přistupovat k nákladům, výnosům i výsledku hospodaření za hlavní činnost a činnost hospodářskou a položky společné pro hlavní i hospodářskou činnost vhodným způsobem klíčit. V případě Knihovny Matěje Josefa Sychry se hlavní činností rozumí činnost v oblasti knihovnictví, která je podrobně rozepsána v kapitole o charakteristice produktů a služeb knihovny. Ve zřizovací listině není povolen žádný druh hospodářské činnosti a Knihovna

nevlastní žádné živnostenské oprávnění. Tudíž zde není třeba účetně dělit náklady a výnosy.

Po skončení účetního období Knihovna zpracuje podklady pro výpočet daně z příjmů.

Etika zaměstnanců (etický kodex)

Zaměstnanci knihovny dodržují etický kodex SKIP (svaz knihovníků a informačních pracovníků):

Kodex etiky českých knihovníků⁴⁵

Knihovny jsou veřejné, demokratické instituce, které shromažďují, uchovávají a poskytují informace všem členům společnosti. Zajišťováním a zpřístupňováním dokumentů a informací ve prospěch vzdělávání, výzkumu a kulturní úrovně obyvatel podporují ekonomický a sociální rozvoj společnosti, jsou službou pro místní komunity i důležitým kulturním a vzdělávacím centrem města, obce či regionu, kde působí. Pomáhají rozvíjet a obohacovat život jedince i celé společnosti.

Knihovník

- vždy hájí základní právo jedince na informaci. Poskytuje neomezený, rovný a svobodný přístup k informacím a informačním zdrojům, které jsou obsaženy ve fondech knihoven. Činí tak bez ohledu na politická, ideologická a náboženská hlediska a bez jakékoliv cenzury, s výjimkami uvedenými v zákonných předpisech. Nenese však odpovědnost za následky užití informací získaných z dokumentů nebo v knihovně;
- usiluje o všestrannou dostupnost informací uložených v dokumentech bez ohledu na místo jejich uložení;

⁴⁴ Svobodová, Jaroslava a kol.: *Účtová osnova, České účetní standardy pro příspěvkové organizace*. 1.vyd. Olomouc: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-657-0.

⁴⁵ Zdroj: Interní směrnice a materiály Knihovny Matěje Josefa Sychry, Žďár nad Sázavou.

- poskytuje své služby uživatelům bez ohledu na jejich národnost, rasu, náboženství, pohlaví a sociální status;
- respektuje práva autorů a nakládá s jejich intelektuálním vlastnictvím v souladu se zákonnými předpisy;
- respektuje práva uživatelů na soukromí a anonymitu, vztahy s nimi zakládá na respektu k jejich osobnostem a informačním potřebám. Chrání jejich osobní údaje a uživatelské aktivity;
- svým profesionálním jednáním a loajálním chováním přispívá k dobré pověsti knihovny na veřejnosti. Formuje pozitivní obraz knihovny i profese ve společnosti;
- je si vědom své příslušnosti k profesnímu celku, respektuje kolegy z různých typů knihoven, udržuje s nimi úzké kontakty a spolupracuje s kolegy, kteří patří do širší sítě paměťových institucí;
- sleduje aktuální problematiku své profese a usiluje o celoživotní vzdělávání a profesní zdokonalování;
- slovy a činy podporuje kolegy a kolegyně, kteří se ocitli v nesnázích proto, že respektovali zásady tohoto etického kodexu.

Pracovní náplň a kompetence pracovníků

Ředitel knihovny, odborní ekonomičtí pracovníci a úklidoví pracovníci mají specifickou náplň práce. Uvádím zde kompetenční profil a náplň práce nejčastější profese – knihovnice – informační pracovnice.

Kompetenční profil knihovnice – informační pracovnice⁴⁶

⁴⁶ Belz, H., Siegrist, M.: *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-71-78-479-6.

Náplň práce: Knihovnické a bibliografické, referenční a informační služby v knihovnách s lokální působností (rešerše, aktualizace knihovního fondu, evidence, katalogizace), zajišťování vnitrostátních meziknihovnických služeb v knihovnách s lokální působností, revize knihovnických sbírek, pořádání katalogů podle standardů a stanovených metodik. Samostatné zajišťování chodu knihovny.

<i>Odborné znalosti</i>	Knihovník musí znát veškeré knihovnické předpisy, Knihovní zákon, Knihovní řád, dodržovat etický kodex a veškeré předpisy, nařízení a směrnice organizace. Své vzdělání dále doplňuje na odborných kurzech a seminářích. Umí pracovat s počítačem a ostatní technikou, kterou potřebuje k výkonu své práce.
<i>Schopnost komunikovat, kooperovat, pečovat a konzultovat</i>	V této pozici velmi důležitá, knihovník jedná jak s klienty, tak se spolupracovníky a nadřízenými. Musí umět předávat i získávat informace, naslouchat i klást otázky. Musí mít i dobré prezentační schopnosti, které využije při pořádání kulturních akcí.
<i>Schopnost řešit problémy a být kreativní</i>	Kreativita se vyžaduje zvláště při pořádání kulturních akcí – knihovník je musí vymyslet, organizačně zajistit a v průběhu tohoto se setkává s problémy, které musí být schopen rychle a efektivně řešit.
<i>Samostatnost a výkonnost</i>	Výkonnost knihovníka je lehce měřitelná – počet výpůjček, rešerší či rezervací, to vše eviduje knihovnický software. Samostatnost je také žádoucí, v případě potřeby funguje jako metodický vedoucí přímý nadřízený. Zároveň je třeba mít schopnost spolupracovat v rámci týmu – vstřícnost a ochota, otevřenost k myšlenkám a názorům druhých.
<i>Schopnost přijmout zodpovědnost</i>	Zodpovědnost za finanční prostředky v pokladně je podložena písemně. Pracovník má zodpovědnost i za další hmotný i nehmotný majetek svěřený mu k výkonu práce.

<i>Schopnost přemýšlet a učit se</i>	Svou odbornost knihovník dále prohlubuje na kurzech a seminářích, školeních. V průběhu zaměstnání se stále vyvíjí a učí, na pracovních poradách i nadřízeného je možno informovat se o novinkách nejen v oboru, ale i v práci s novými technologiemi apod. Pracovník má za úkol snažit se při výkonu své práce zlepšit své podmínky, průběh a výsledek činností. Jakákoli invence ohledně práce je v organizaci žádoucí.
<i>Schopnost zdůvodňovat a hodnotit</i>	Knihovník průběžně hodnotí svou práci, vykazuje údaje i do statistik, které knihovny zpracovávají pro své zřizovatele. Zde musí hodnotit činnost a být i schopen zdůvodnit, proč jsou změny u některých ukazatelů apod.

Všichni zaměstnanci by měli dále prohlubovat svou kvalifikaci a vzdělávat se. Rozvoj pracovníků probíhá prostřednictvím účasti na odborných vzdělávacích nabídkách. KMJS vstoupila do projektu Vzdělávání pracovníků v kultuře v rámci Unie zaměstnavatelských svazů z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Na rok 2010 a 2011 KMJS získala 92 tis. Kč na vzdělávání knihovníků z tohoto projektu.

2.2. Současný plánovací proces vzdělávací akce v Knihovně Matěje Josefa Sychry

Vzdělávací akce v Knihovně Matěje Josefa Sychry plánuje vzdělávací koordinátor, který prochází jednotlivými kroky:

1/ nápad, myšlenka jakou akci uskutečnit, o co konkrétního je v dané chvíli zájem

2/ pátrání po kvalifikované osobě - lektor (např. vyučování jazyka, tvůrčího psaní, PC kurzů)

- odborník zabývající se konkrétním tématem, který je schopen poutavého podání
- vedení tvůrčích dílen (člověk, který se věnuje kreativním činnostem a zároveň má schopnost předávat a učit své poznatky při tvoření)
- výstavy (prezentace vlastní tvorby)

3/ předání podkladů k podání žádosti o grant - jedná se spíše o jakési shrnutí předpokládané akce včetně údajů o místě a termínu konání, pro koho je určen, kdo bude přednášet, lektorovat, tvořit apod.

4/ domluva s vybranou osobou-přednášejícím na termínech, odměně, technickém zabezpečení, prostorách apod.

5/ nábor zájemců - propagace - vytvoření plakátů a letáčků (rozmístění po knihovně a na různých místech ve městě, popř. vyhlášení městským rozhlasem, napsání článku do novin)

- nabídku umístit na webové stránky knihovny, popř. na stránky přednášejícího

- pokud je akce hrazená z grantu, uvádět všechny přispěvatele na propagační materiály
- uvedení akce do měsíčního programu knihovny - zaslání do médií (především regionálních), městského rozhlasu
- vytvoření přihlašovací listiny (zapisování zájemců včetně kontaktů, přehled o obsazenosti)
- závazné přihlášky - na některé akce je nutné, aby každý zájemce vyplnil přihlášku
- vybírání poplatků nebo kurzovného při přihlášení, pokud se jedná o placenou akci
- vystavení příjmového pokladního dokladu
- vedení pokladního deníku v elektronické i psané podobě
- odvod tržby za kurzovné do hlavní pokladny, vystavení výdajového pokladního dokladu
- zapůjčení učebnic v případě, že se jedná o jazykový kurz, k němuž jako bonus knihovna nabízí možnost zapůjčit si bezplatně učebnice z knihovního fondu, s tím je spjato sledování efektivní využitosti případně podání návrhu k doobjednání konkrétních učebnic při nedostatečné zásobě

6/ zaslání podkladů pro vystavení dohody o provedení práce ekonomickému úseku

- v případě, že dotyčný žádá odměnu vyplatit na základě dohody
- získat potřebné údaje od přednášejícího nebo lektora
- na vystavené dohodě zkontrolovat správnost údajů a dát ji k podpisu ředitelce knihovny
- před akcí dát podepsat lektorovi (jedno vyhotovení zůstává jemu, jedno knihovně)
- oboustranně podepsanou dohodu předat zpět na ekonomický úsek a kopii nadřízené, která zpracovává granty
- předání fakturačních údajů knihovny lektorovi - v případě, že je odměna vyplacena na základě zaslané či osobně předané faktury

7/ vlastní realizace – několik dní před akcí kontaktovat nejlépe mailem přednášejícího, připomenout termín, vyžádat potvrzení, že s účastí na akci počítá

- vytvoření prezenční listiny, zapisovat účast na jednorázové akci nebo při každé lekci, přednášce, pokud se jedná o cyklus
- ofocení materiálů - pokud přednášející chce rozdat účastníkům nějaké materiály
- příprava prostor (židle, stoly, tabule, nápoje pro účastníky apod.)
- příprava techniky (PC, datový projektor, flipchart, CD přehrávač apod.)
- zahájení akce - přivítání účastníků a přednášejícího za knihovnu jako pořádající organizaci
- dohlížení na průběh akce, být k ruce při komplikacích, které mohou nastat, pokud se nekoná v uzavřené učebně, ale v provozní části, např. na jedné z půjčoven, je nutné být po celou akci na místě konání a zabezpečit prostor proti zneužití apod. (např. krádež knih)
- ukončení akce - poděkování, rozloučení
- dohled nad odchodem účastníků
- uvedení prostoru do původního stavu, odpojení techniky apod.
- pokud akce končí a skončila již provozní doba knihovny, je nutné zkontrolovat prostory (světla, otevřená okna, odemčené dveře apod.) a zakódovat budovu

8/ vyhodnocení akce - uvedení účasti do statistiky, popř. úspěšnost, napsání článku do novin o proběhlé akci, pro některé akce hrazené z grantu je požadováno zaslání zprávy z průběhu projektu, kopií účetních dokladů týkajících se finanční spoluúčasti na projektu, vypracování kalkulace apod.

Ve spolupráci se vzdělávacím koordinátorem v Knihovně Matěje Josefa Sychry autorka plánovací proces vzdělávací akce aktualizovala dle knihy Jak napsat a používat individuální vzdělávací program od K.Kaprálka.⁴⁷

2.3. Monitoring vzdělávací činnosti Knihovny Matěje Josefa Sychry v letech 2008 - 2011

U monitoringu vzdělávací činnosti v letech 2008-2011 je uveden vždy počet vzdělávacích akcí a počet návštěvníků, který se dlouhodobě mírně snižuje. Může to být způsobeno tím, že některé akce byly oproti dřívějšímu zpoplatněny. S financováním obecně je největší problém. Knihovna získává příspěvek nejen od zřizovatele, ale snaží se získávat i granty (Kraj Vysočina, Ministerstvo kultury ČR) a sponzory.

Další způsob získávání návštěvníků je ve zvyšující se propagaci akcí knihovny. Tato práce se zaměřuje pouze vzdělávací kurzy. Knihovna poskytuje i další vzdělávací akce, a to přednášky a tvůrčí dílny. Zde je nástin každoročně se opakujících témat:

<i>Přednášky</i>	<i>Tvůrčí dílny</i>
Psychologie barev – přednáška z oboru arteterapie	Drátovaná bižuterie
Orientace seniora v dopravě	Smaltované šperky
Nemusím být oběť – přednáška pro seniory PČR	Kouzlení s balonky
Zdraví a úspěch – chci oboje! – přednáška z oboru energetické psychologie	Quillingová technika
Analýza ručně psaného písma – grafologie	Kusudama origami

⁴⁷ Kaprálek, Karel: *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 80-7178-887-2.

Změním-li sebe, změním celý svět – energetická psychologie	Předvánoční drátování
Zdravý životní styl nejen o Vánocích – zdravá výživa	Vánoční ozdoby z drátků a korálek

Údaje jsou čerpány ze statistických deníků a interních materiálů KMJS.

Kurzy 2008⁴⁸

<i>Počet vzdělávacích akcí</i>	<i>Počet návštěvníků</i>
299	4378

Anglický jazyk – Ing. Jiří Dokulil; začátečníci, mírně pokročilí, středně pokročilí

Internet (podzim)

Knihovna seniorů (cyklus přednášek – únor/květen, říjen/prosinec)

Kurz tvůrčího psaní (podzim)

Naučte se pracovat s Internetem – kurz pro veřejnost (jaro)

Nebojte se počítače III. – navazující kurz, pro velký zájem otevřeny dvě skupiny – začátečníci a mírně pokročilí (jaro)

Práce ve Wordu a Excelu – kurz pro veřejnost (jaro)

Psaní všemi deseti – kurz pro veřejnost (jaro)

Svaz důchodců – cyklus PC kurzů (jaro, podzim)

Word a Excel (podzim)

Základy práce na PC (podzim) – dvě skupiny

Kurzy 2009⁴⁹

<i>Počet vzdělávacích akcí</i>	<i>Počet návštěvníků</i>
--------------------------------	--------------------------

⁴⁸ Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2008.

⁴⁹ Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2009

307	3935
------------	-------------

Anglický jazyk - šest skupin, celoroční kurzy
 Axmanova technika modelování - tvůrčí dílna a přednáška, spoluúčast
 Digitální fotografie – kurz informační gramotnosti, cyklus
 Drátování - cyklus tvůrčích dílen
 Internet - kurz informační gramotnosti, cyklus
 Knihovna seniorům – cyklus přednášek
 Komunikace přes internet – kurz informační gramotnosti, cyklus
 Kurz tvůrčího psaní– cyklus přednášek
 Počítačové kurzy pro Svaz důchodců - cyklus
 Slunečné úterky – cyklus přednášek (arteterapie, muzikoterapie, psychologie, hudba)
 Vánoční drátování – cyklus lekcí
 Word – kurz informační gramotnosti, cyklus
 Základy práce na počítači - kurz informační gramotnosti, cyklus

Kurzy 2010⁵⁰

<i>Počet vzdělávacích akcí</i>	<i>Počet návštěvníků</i>
350	3494

Anglický jazyk – 6 celoročních kurzů různé pokročilosti
 Digitální fotografie pro pokročilejší – zimní a jarní kurz
 Digitální fotografie pro začátečníky – podzimní kurz
 Internet pro mírně pokročilé – jarní a podzimní kurz
 Internet pro začátečníky – zimní, jarní a podzimní kurz
 Knihovna seniorům – zimní a podzimní cyklus přednášek
 Kurz tvůrčího psaní – zimní a podzimní cyklus setkání

⁵⁰ Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2010.

Počítačové kurzy pro Sociální služby města Žďár
Základy práce na počítači – zimní a podzimní kurz

Kurzy 2011⁵¹

<i>Počet vzdělávacích akcí</i>	<i>Počet návštěvníků</i>
331	3541

Anglický jazyk – 6 celoročních kurzů různé pokročilosti
Digitální fotografie pro mírně pokročilé – jarní kurz
Internet pro mírně pokročilé – jarní a podzimní kurz
Internet pro začátečníky – zimní a jarní kurz
Knihovna seniorům – zimní a podzimní cyklus přednášek
Kurz tvůrčího psaní – zimní a podzimní cyklus setkání
Nedovolte mozku stárnout – kurz trénování paměti pro seniory, ve spolupráci
s Krajskou knihovnou Vysočiny
Španělský jazyk
Word a excel – jarní kurz
Základy práce na počítači – jarní a podzimní kurz

⁵¹ Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2011.

2.4. Výzkum - dotazníkové šetření

VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Je zájem o novou formu vzdělávání e-learning ze strany účastníků vzdělávacích akcí v Knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou?

CÍL VÝZKUMU

Hlavním cílem výzkumu je zjistit zájem čtenářů Knihovny Josefa Matěje Sychry ve Žďáře nad Sázavou o druhy vzdělávacích akcí a zájem o nové trendy ve vzdělávání – e-learning. Vedlejším plánovaným přínosem bylo zjištění úrovně informovanosti čtenářů, a tím nepřímo zhodnocení kvality public relations knihovny.

TERMÍN

Dotazníkové šetření proběhlo v termínu od 1. listopadu 2011 do 29. prosince 2011.

HYPOTÉZA

Většina účastníků vzdělávacích akcí v Knihovně Matěje Josefa Sychry nebude mít zájem o další vzdělávání prostřednictvím nové metody e-learningu. Účastníci vzdělávacích akcí se rekrutují především z řad seniorů a ti nemají o e-learning zájem především z těchto důvodů:

- nemají doma dostatečné technické vybavení – PC, připojení na internet
- pokud mají technické vybavení, nemají dostatečné znalosti práce s počítačem a internetem, často trpí „technofobií“⁵²

⁵² Zlámalová, Helena.: *Distancní vzdělávání a e-learning*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2009. ISBN – 978-80-86723-56-3.

- vzdělávací akce v knihovně jsou pro ně především místem setkávání, kde mají možnost seznámit se a setkat se svými vrstevníky, učivo společně sdílet – toto při e-learningu odpadá.

METODY A TECHNIKY

Ve výzkumu byla použita metoda **matematicko-statistická**, technika **dotazování** – dotazník.

Technika dotazování - dotazník se mi jeví jako ideální, respondent má možnost v klidu si rozmyslet odpověď na otázky, bez rušivých vlivů. Umístěním sběrných boxů na půjčovních pultech oddělení je zaručena také poměrně vysoká návratnost dotazníků a kratší doba potřebná k výzkumu.

VÝZKUMNÝ SOUBOR

Dotazník byl distribuován na papírovém formuláři všem uživatelům knihovny při půjčování knih nebo periodik u výpůjčních pultů na odděleních ve shora uvedené časové ose - počet respondentů autorka uvádí v podkapitole zhodnocení.

Informační centrum a čítárna

Oddělení pro dospělé čtenáře

Hudební a zvuková knihovna

Pobočka ul. Nádražní

Uživatelé byli poučeni, kam dotazník odevzdat.

VÝZKUMNÝ TÝM

Členové výzkumného týmu: Bc. Zuzana Pelikánová Tonarová

Konzultant: Mgr. Martina Strnadová

POUŽITÁ LITERATURA⁵³

- Kubátová, H. : *Sociologický výzkum* (studijní texty pro distanční studium). 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.
- Veselá, J.: *Sociologický výzkum*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. ISBN 80-7194-313-4.

ZHODNOCENÍ VÝBĚROVÉHO SOUBORU

Celkem se zúčastnilo 108 respondentů, 8 dotazníků nebylo z důvodu formální správnosti zahrnuto.

Otázky ankety s vyhodnocením:

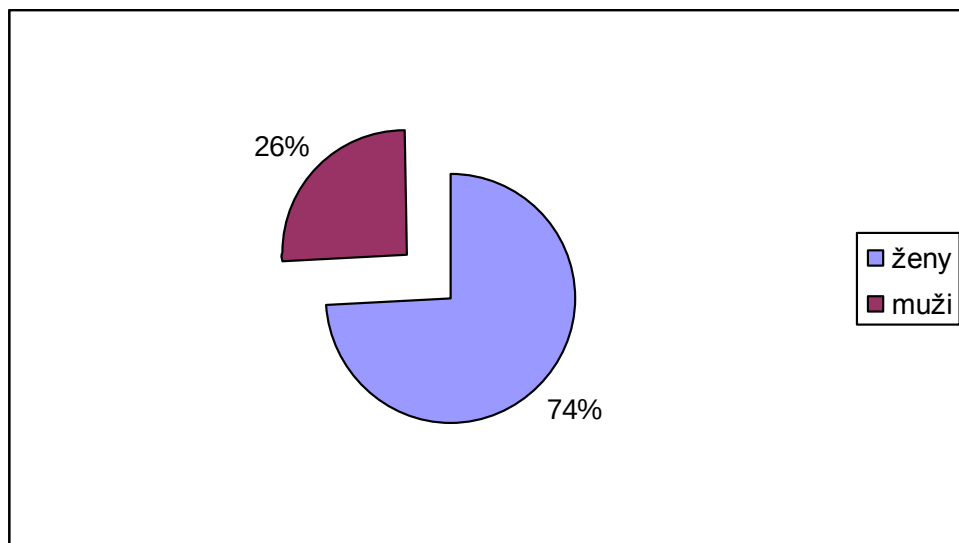
1. Jste:

- žena
- muž

Většinu respondentů tvořily ženy – 74%.

⁵³ Kubátová, H. : *Sociologický výzkum* (studijní texty pro distanční studium). 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.

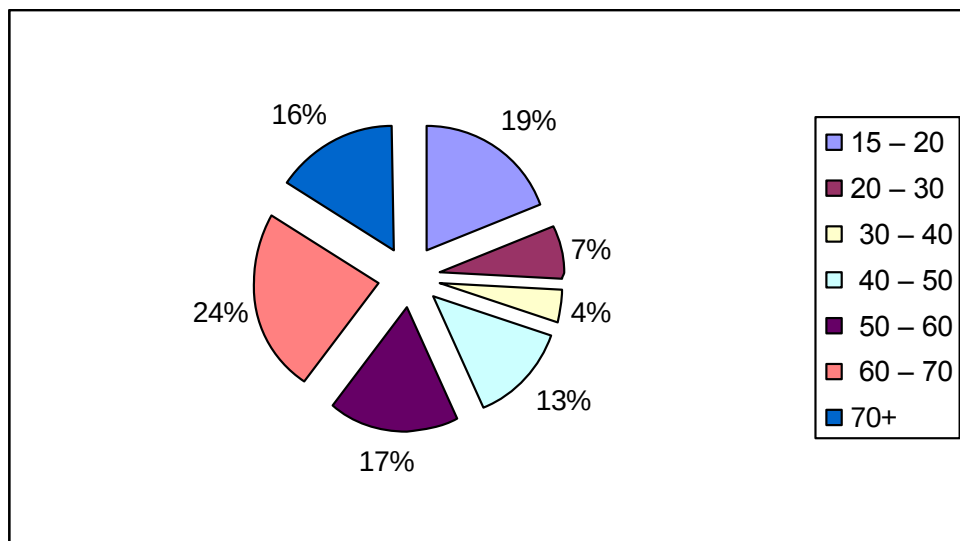
Veselá, J.: *Sociologický výzkum*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. ISBN 80-7194-313-4.

2. Vaše věková kategorie:

- ☐ 15 – 20
- ☐ 20 – 30
- ☐ 30 – 40
- ☐ 40 – 50
- ☐ 50 – 60
- ☐ 60 – 70
- ☐ 70+

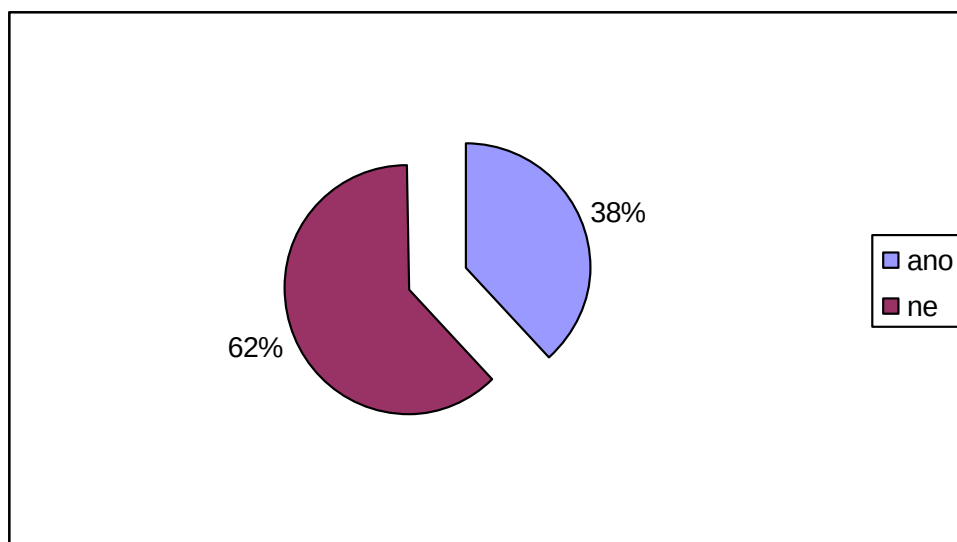
Z odpovědí vyplývá, že uživatelé se rekrutují především z řad seniorů, nejvyšší zastoupení je v kategorii 60 – 70 let. Nejméně zastoupená kategorie je 30 – 40 let, jsou to uživatelé v produktivním věku, kteří zřejmě dávají přednost svým rodinám a zaměstnání před návštěvami knihovny a jejími vzdělávacími akcemi. Tato věková skupina je obecně málo zastoupena i v registrovaných uživateli knihovny.

3. Byl/a jste účastníkem vzdělávací akce v KMJS již v minulosti?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Důvod vysokého procenta neúčasti na knihovních akcích zjišťuje následující otázka. V minulosti se zúčastnilo vzdělávacích akcí téměř 40% uživatelů.

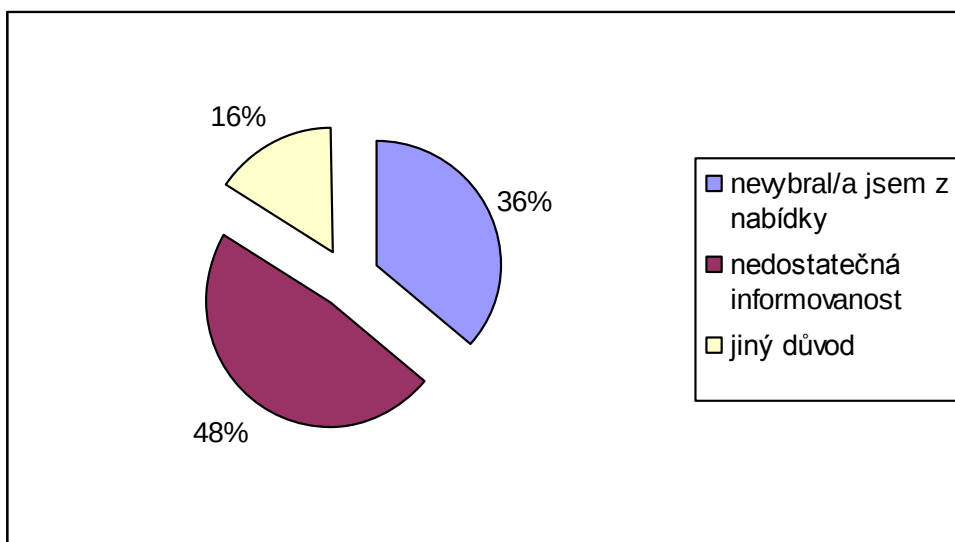

4. Pokud jste se neúčastnili, z jakých důvodů?

- ☐ Nevybral/a jsem si z nabídky
- ☐ Nejsem dostatečně informován/a

- Jiný

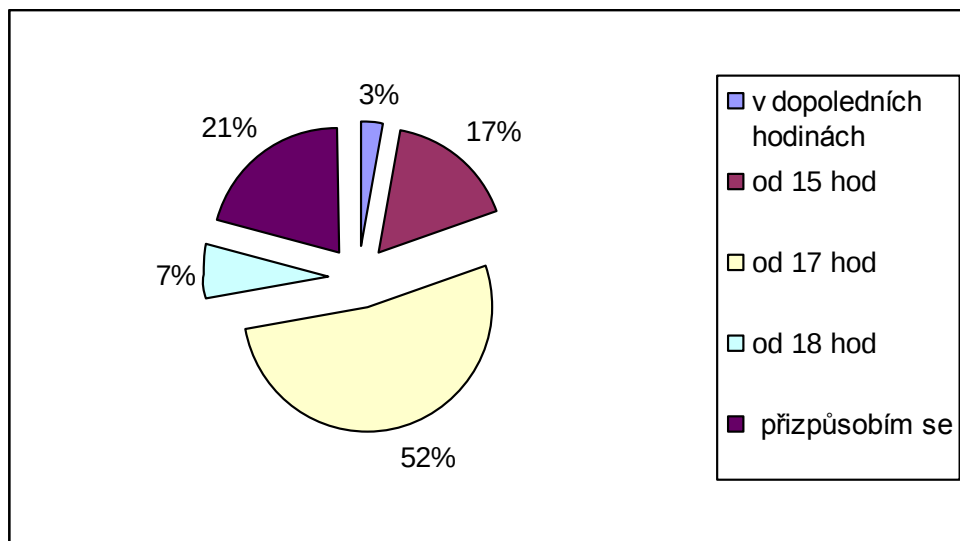
Největší podíl na neúčasti má bohužel nedostatečná informovanost, což je impulsem k nápravám v oblasti public relations.

5. Jaký je pro Vás nejvhodnější čas konání akcí?

- v dopoledních hodinách
- od 15 hod
- od 17 hod
- od 18 hod
- přizpůsobím se

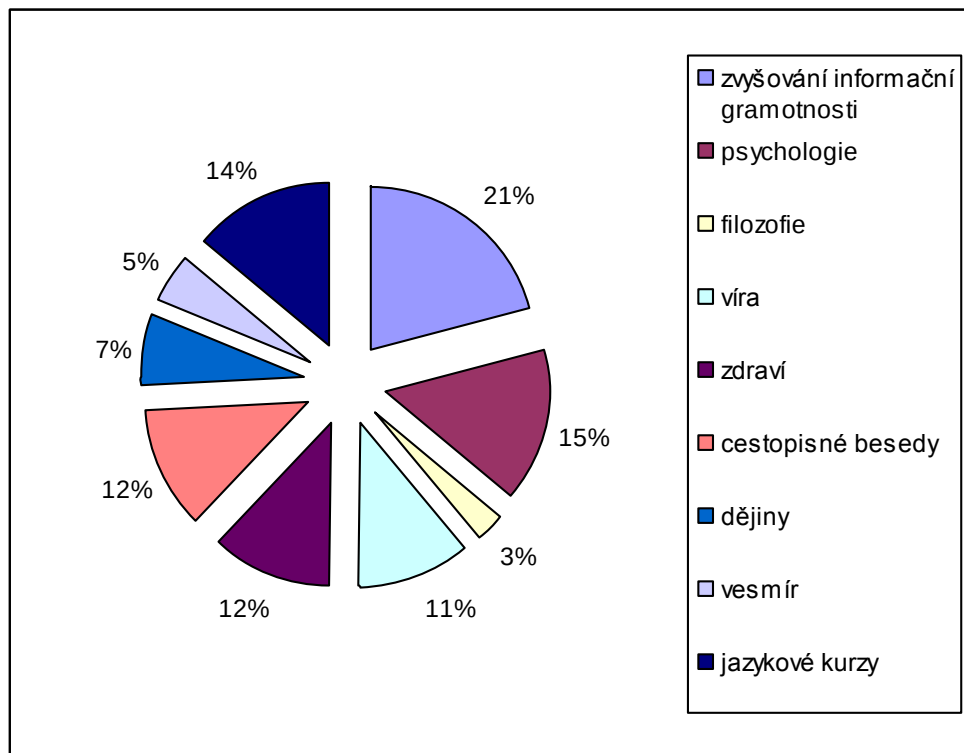
Nejvíce respondentů uvedlo „od 17 hodiny“ – 52%. Další velké zastoupení má čas „od 15 hodin“ – sem zřejmě spadají studenti. Lidé v produktivním věku zřejmě volí spíše od 17 hodin z důvodu návratu z práce a vyřízení domácích povinností, proto spíše klidnější doba v podvečerních hodinách. Časově přizpůsobit (21%) se mohou zřejmě senioři.

6. Tematické okruhy o které bych měl/a zájem:

- zvyšování informační gramotnosti
- psychologie
- filozofie
- víra
- zdraví
- cestopisné besedy
- dějiny
- vesmír
- jazykové kurzy

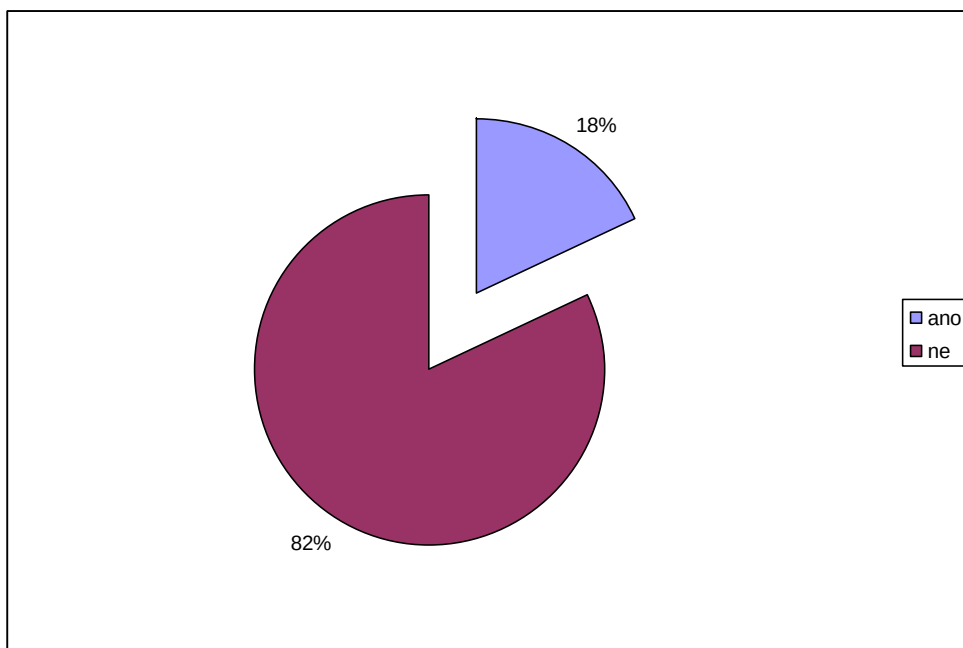
Největší zájem je o tematiku zvyšování informační gramotnosti (21%), jak vyplynulo z předešlého, návštěvníci kurzů jsou především seniorského věku a tudíž je tento obor velmi frekventovaný. Knihovna M.J.Sychry má v tomto směru také bohatou každoroční nabídku. Menší zájem je o jazykové kurzy (14%), což připisujeme velké konkurenční nabídce dalších vzdělávacích institucí v regionu. Psychologie je druhým nejčastějším tématem – 15% a témata cestopisné besedy a zdraví (oboje 12%) se drží vysoko dlouhodobě.

7. Setkal/a jsem se s pojmem e-learning?

- ☐ ano
- ☐ ne

S pojmem se nesetkalo vysoké procento uživatelů – 82%, přesto, že se jedná o velmi frekventovaný termín v médiích i tisku.

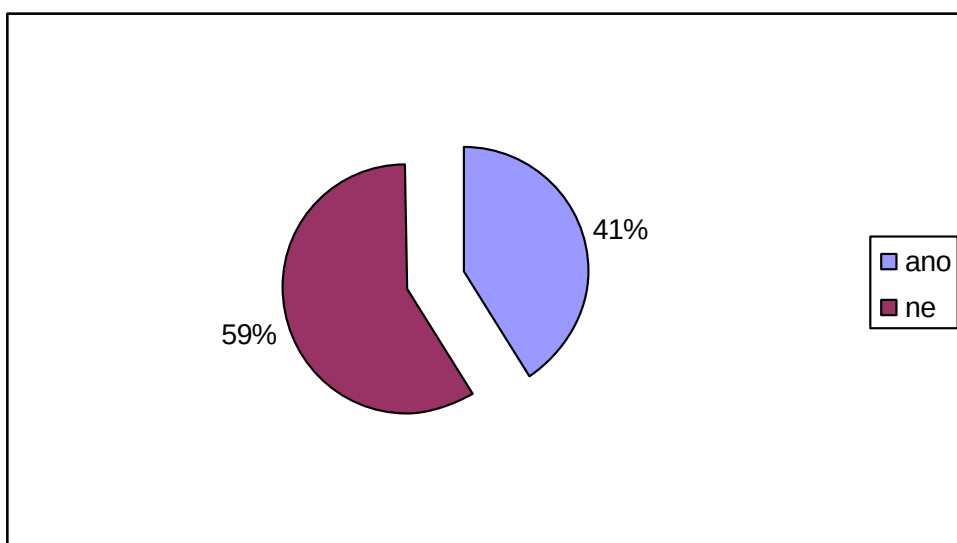

8. Měl/a bych zájem absolvovat vzdělávací kurz formou e-learningu?

(E-learning je multimediální podpora vzdělávacího procesu s použitím moderních informačních a komunikačních technologií, které je zpravidla realizováno prostřednictvím počítačových sítí. Jeho základním úkolem je v čase i prostoru svobodný a neomezený přístup ke vzdělávání.)

- ☐ ano
- ☐ ne

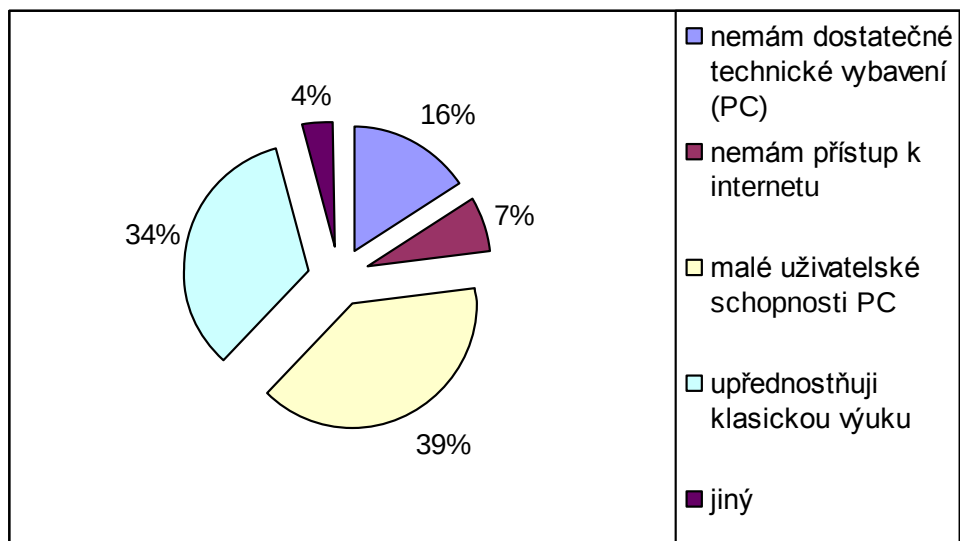
Důvody nižšího zájmu zjišťuje další otázka.

9. Pokud nemám zájem, z jakých důvodů?

- nemám dostatečné technické vybavení (PC)
- nemám přístup k internetu
- malé uživatelské schopnosti PC
- upřednostňuji klasickou výuku
- jiný

Nejvyšší procento respondentů – 39% uvádí malé uživatelské schopnosti. Druhá hodnota 34% upřednostňuje klasickou výuku. Opět musíme přihlédnout k vysoké účasti seniorů, kteří jsou častěji postiženi technofobií než ostatní populace, ani neinvestují do technického vybavení nebo nemají přístup na internet (i proto často navštěvují knihovnu, aby k přístupu na internet využili zdejší počítačovou studovnu).

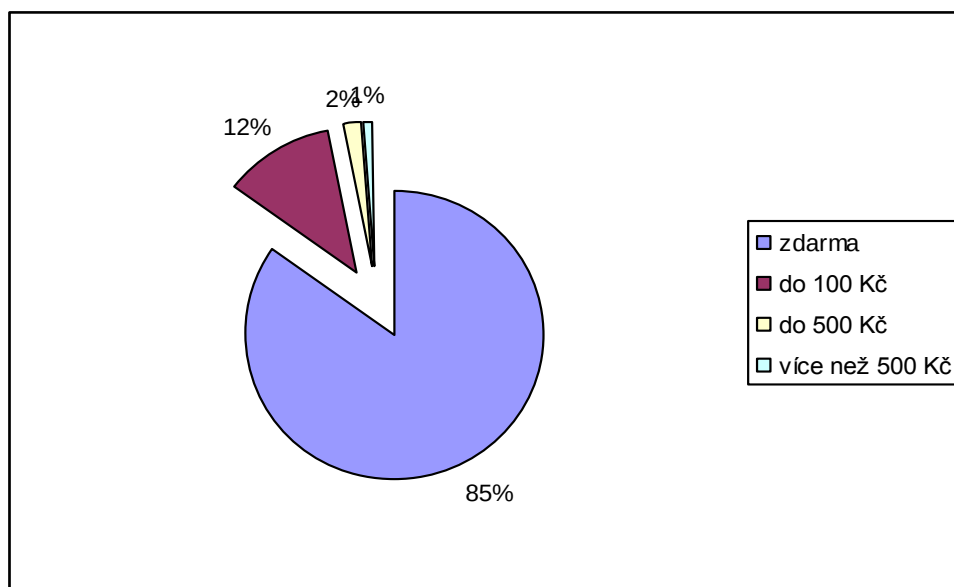

10. Byl/a bych ochoten platit za e-learningový kurz:

- zdarma
- do 100 Kč
- do 500 Kč
- více než 500 Kč

Knihovna je neziskovou organizací a proto většinu svých akcí poskytuje zdarma nebo za symbolickou úplatu, je zřejmé, že čtenáři tento přístup

očekávají i nadále, 85% respondentů by e-learningový kurz vyžadovalo zdarma.

Celkové hodnocení dotazníkového šetření – potvrzení/vyvrácení hypotézy:

Uživatelé knihovny jsou většinou ženy v seniorském věku (v rozmezí 60-70 let). Většina – 62% se vzdělávacích akcí neúčastní a to hlavně z důvodu malé informovanosti. Jako nejvhodnější čas konání akcí vyplývá od 17 hodin (52%), velká část (21%) je ochotna se časově přizpůsobit – projevuje se zde hodně uživatelů z řad seniorů, kteří jsou časově disponibilní.

Z témat jsou pro uživatele nejzajímavější – zvyšování informační gramotnosti, psychologie, cestopisné besedy a zdraví.

Nyní se v dotazníku dostáváme k zájmu o aktuální vzdělávací trendy – e-learning. Z šetření vyplývá, že s pojmem e-learning se nesetkalo celých 82% uživatelů a 59% ani nemá o tuto formu vzdělání zájem. Hlavní dva důvody jsou malé uživatelské schopnosti při práci s počítačem a uživatelé více upřednostňují klasickou výuku. Tímto se **potvrzuje hypotéza, že většina účastníků vzdělávacích akcí v Knihovně Matěje Josefa Sychry nebude mít zájem o vzdělávání prostřednictvím e-learningu.**

Poslední otázka zjišťovala ochotu za kurz platit, která ukázala, že 85% respondentů není ochotno za vzdělávání v knihovně platit. Utvrzuje se zde dosavadní trend, že knihovna není ziskovou organizací, ale hospodaří s příspěvkem Zřizovatele a poplatky nejsou žádné nebo jen symbolické.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník

2.5. Zhodnocení implementace vzdělávacích trendů v Knihovně Matěje Josefa Sychry

Veřejné knihovny, a týká se to samozřejmě i Knihovny Matěje Josefa Sychry, se v současné době potýkají s dlouhodobým trendem úbytku čtenářů. Příčinami jsou lépe dostupná jiná informační média (TV, rozhlas, video, DVD apod.) a také větší vybavenost domácností osobními počítači. Oblíbenost klasické knihy upadá a knihovny jsou nuceny rozšiřovat své služby, aby přilákaly nové čtenáře. Mezi nejrozšířenější další služby (základem je stále půjčování knih), patří služba poskytování přístupu k internetu. Na knihovny jsou kladeny vysoké nároky ve vybavenosti počítačových studoven – hardwarem i softwarem, v prostředí i v cenách, za které služby nabízejí. Musejí konkurovat internetovým kavárnám a dalším zařízením, která tyto služby rovněž poskytují a v současné době hlavně domácnostem, protože právě v domácnostech velmi stoupá počet počítačů s internetovým připojením. Počítač je již standardním vybavením.

Další způsob boje proti úbytku čtenářů je v zaměření se na poskytování zájmového vzdělávání veřejnosti.

Z teoretické části této diplomové práce vyplývá, že aktuální vzdělávací trendy se zaměřují především na využití moderních technologií. Služby přístupu k počítačům a internetu a služby vzdělávací se v tomto bodě propojují. Dotazníkovým šetřením ale bylo zjištěno, že o vzdělávání formou e-learningu není zájem a současná podoba zájmového vzdělávání v knihovně i rozsah témat je dostačující.

V současné době není vhodné snažit se v našich podmínkách implementovat nové vzdělávací trendy.

Nejen z důvodů nízkého zájmu, ale i ekonomických. Realizace e-learningového kurzu je velmi finančně náročná a uživatelé knihovny nejsou ochotni finančně se spolupodílet jak také vyplynulo z dotazníkového šetření.

Závěr

Veřejné knihovny se potýkají se snižujícím zájmem čtenářů. Proto se snaží přilákat nové klienty prostřednictvím rozšiřující se nabídky služeb. Už nejsou pouhými „půjčovatelé knih“, ale fungují také jako komunitní, kulturní a vzdělávací centra. Pořádají besedy a setkání se spisovateli, čtenářské kroužky, výtvarné dílny, výstavy, koncerty, vzdělávací kurzy a mnoho jiného. Poskytují také služby přístupu na internet a přístup k různým informačním databázím – právním, databázím článků apod.

Financovány jsou z rozpočtů zřizovatelů, což jsou většinou obce, kde knihovny sídlí. Další prostředky získávají od sponzorů nebo z grantů, čtenáři se svými poplatky podílejí pouze minimálně.

Tato diplomová práce si kladla za úkol zmapovat nejprve teoreticky oblast zájmového vzdělávání – hlavně aktuální trendy. V praktické části potom přibližuje Knihovnu Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou – její činnost, podrobně analyzuje současnou situaci. Počet a druhy vzdělávacích akcí od roku 2008 až do 2011.

Výzkum pomocí dotazníkového šetření potvrdil mou hypotézu, že **většina účastníků vzdělávacích akcí v Knihovně Matěje Josefa Sychry nemá zájem o vzdělávání prostřednictvím e-learningu.**

Účastníci vzdělávacích akcí se rekrutují především z řad seniorů a ti nemají o e-learning zájem především z těchto důvodů:

- nemají doma dostatečné technické vybavení – PC, připojení na internet
- pokud mají technické vybavení, nemají dostatečné znalosti práce s počítačem a internetem, často trpí „technofobií“
- vzdělávací akce v knihovně jsou pro ně především místem setkávání, kde mají možnost seznámit se a setkat se svými vrstevníky, učivo společně sdílet – toto při e-learningu odpadá.

Závěrem této práce a doporučením pro vedení knihovny je zaměření se na vylepšení stávajících služeb, které se zdají být vyhovující svou formou i obsahem. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že jsou mezery v propagaci vzdělávacích akcí – čtenáři by je mnohdy navštívili, ale nedozví se o nich. Proto doporučuji více propagovat vzdělávací akce – v regionálním tisku,

rozhlasu, na webových stránkách knihovny, na knihovních vývěškách nebo distribucí informačních letáčků. Stávajícím čtenářům je možno také zasílat informační SMS zprávy nebo e-maily.

Přidaná hodnota této práce pro autorku spočívá v tom, že podrobně prošla a analyzovala celý systém vzdělávání v Knihovně Matěje Josefa Sychry. Díky tomu přišla na několik organizačních vylepšení i finančních úspor (např. zlepšení vybírání kurzovného, tak, aby studující nebyli nuceni chodit na dvě oddělená místa a mohli se registrovat i platit kurzovné na jednom místě). Nastudovala také současné vzdělávací trendy, na které se knihovna bude snažit do budoucna orientovat svými činnostmi. Víme o dalších možnostech rozšíření našich služeb ve vzdělávání veřejnosti a pokud bude v budoucnosti vhodná situace (možnost získání peněz z grantů nebo od sponzorů), určitě se pokusím nové trendy implementovat – např. zavedení více technologií do výuky nebo samotný e-learningový program, pokud by se o něj v budoucnu projevil zájem ze strany klientů.

Přidaná hodnota této diplomové práce pro ostatní je v nastínění situace ve vzdělávání v knihovnictví. Možnost více nahlédnout „pod pokličku“ činností práce v knihovnictví, ať již organizačních, těch, které vyplývají ze základní roviny knihovny – půjčování knih, ale i v přesahových možnostech, jakými jsou vzdělávání a zájmové činnosti, dále pak i zmapování současných vzdělávacích trendů.

Použitá literatura

- Bečvářová, Zuzana: *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.
- Belz, H., Siegrist, M.: *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-71-78-479-6.
- Dvořák, Dominik: *Česká základní škola: vícepřípadová studie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1896-8.
- Kaprálek, Karel: *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 80-7178-887-2.
- Kubátová, H. : *Sociologický výzkum (studijní texty pro distanční studium)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.
- Mužík, Jaroslav : *Andragogická didaktika*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-52-3.
- NEUMAN, Jan. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 6. vyd. Praha, 2011. ISBN 978-80-7367-910-1.
- Palán, Zdeněk: *Lidské zdroje, výkladový slovník*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.
- Průcha, J. : *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2
- Svobodová, Jaroslava a kol.: *Účtová osnova, České účetní standardy pro příspěvkové organizace*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-657-0.
- Šerák, M.: *Zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6
- Veselá, J.: *Sociologický výzkum*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2000. ISBN 80-7194-313-4.
- Všetulová, Monika: *Klíčové role v distančním vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: 2005. ISBN 80-244-1223-3.
- Zlámalová, Helena.: *Distanční vzdělávání a e-learning*. 1 vyd. Praha: UJAK, 2009. ISBN – 978-80-86723-56-3.

- Zounek, J. *E-learning – jedna z podob učení v moderní společnosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5123-2
- Zounek, Jiří: *Internet pro pedagogy*. 1 vyd. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0044-1

Články

- Beran, Vít: Místo sešitů nosí do školy počítač. A nezlobí. *Mladá fronta DNES*. Pondělí 7. listopadu 2011. str. 4A.
- Doubrava, Lukáš: Forma pro neformální vzdělávání. *Učitelské noviny* č.33/2011. str. 12-13.
- Konopásková, J. E-twinning se stává nedílnou součástí výuky v mnoha českých školách. *Učitelské noviny* č. 38/2011, str.26.
- Šedřová, K., Novotný, P.: Vzdělávací potřeby ve vztahu k účasti na vzdělávání dospělých. *Pedagogika*, roč. LVI, č. 2, 2006. ISSN 0031-3815. s. 140-151.

Další materiály

- Interní materiály Knihovny Matěje Josefa Sychry. Ekonomické směrnice. 2011.
- Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2008.
- Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2009.
- Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2010.
- Statistické výkazy Knihovny Matěje Josefa Sychry za rok 2011.
- Školský zákon č. 561/2004 Sb. byl vyhlášen 2. září 2008 a zohledňuje všechny změny zákona, které nabyly účinnosti do tohoto data.
- Zákon 179/2006 Sb. z 30.3.2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů.
- Zákon o finanční kontrole č. 320/2001 Sb., účinný od 1. ledna 2002.
- Zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích č. 219/2000 Sb., účinný od 27. června 2000.

- Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů č. 250/2000 Sb., účinný od 7. července 2000.

Internetové zdroje

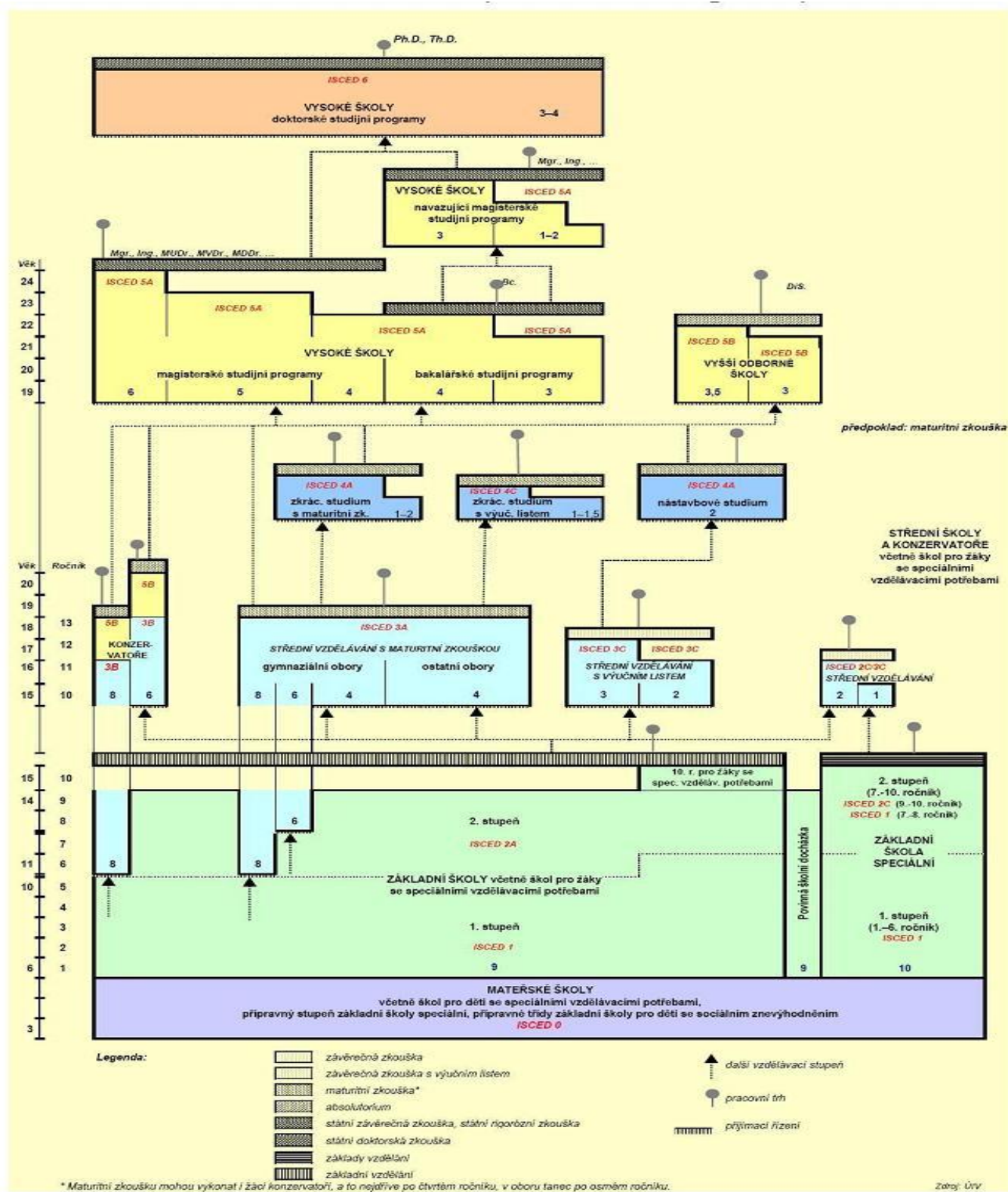
- Atewell, J., Savill-Smith, C. *What is m-learning?* [online]. [cit.3.1.2012]. Dostupné na: www.m-learning.org
- Foldynová, Ivana: *Analýza postoje vzdělavatelů a zaměstnavatelů k uznávání neformálního vzdělávání*. Dostupné na www.nidm.cz, dne 20.12.2011
- *Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED*. Dostupné na: www.czso.cz – dne 23.8.2011.
- *Ročenka škol 2008*. Dostupné na: www.czso.cz – dne 2.8.2011
- *Vzdělávací soustava*. Dostupné na: www.msmt.cz/vzdelavani/vzdelavaci-soustava - dne 2.8.2011
- *Webináře*. Dostupné na: www.webinare.cz
- www.knihzdar.cz
- www.naep.cz dne 20.12.2011

Přílohy

- Vzdělávací soustava
- Dotazník

Přílohy

Vzdělávací soustava ⁵⁴

⁵⁴ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vzdelavaci-soustava> - 23.8.2011

Dotazník

Vážený uživateli, vážená uživatelko,

Knihovna Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou se Vám snaží poskytovat co nejlepší služby. Mezi jednu ze služeb patří i organizace vzdělávacích akcí. Dotazníkem, který právě držíte v ruce se snažíme zjistit jak jste spokojeni s touto službou a dle výsledků a Vámi poskytnutých připomínek se budeme snažit tuto službu v budoucnu zlepšit a poskytnout Vám ji v co nejvyšší kvalitě a k Vaší spokojenosti.

Vyplněný dotazníček prosím vhod'te do boxu na půjčovním pultu, jedná se o anonymní šetření, proto dotazník nepodepisujte.

Děkujeme za spolupráci.

1. Jste:

- žena
- muž

2. Vaše věková kategorie:

- 15-20
- 20-30
- 30-40
- 40-50
- 50-60
- 60-70
- 70+

3. Byl/a jsem účastníkem vzdělávací akce v Knihovně Matěje Josefa Sychry již v minulosti?

- ano
- ne

4. *Pokud jste se neúčastnili, z jakých důvodů?*

- *nevybral/a jsem si z nabídky*
- *nejsem dostatečně informován/a*
- *jiný*

5. *Jaký je pro Vás nejvhodnější čas konání akcí?*

- *v dopoledních hodinách*
- *od 15 hod*
- *od 17 hod*
- *od 18 hod*
- *přizpůsobím se*

6. *Tematické okruhy o které bych měl/a zájem:*

- *zvyšování informační gramotnosti*
- *psychologie*
- *filozofie*
- *víra*
- *zdraví*
- *cestopisné besedy*
- *dějiny*
- *vesmír*
- *jazykové kurzy*

7. *Setkal/a jsem se s pojmem e-learning?*

- *ano*
- *ne*

8. *Měl/a bych zájem absolvovat vzdělávací kurz formou e-learningu?*

(E-learning je multimediální podpora vzdělávacího procesu s použitím moderních informačních a komunikačních technologií, které je zpravidla realizováno prostřednictvím počítačových sítí. Jeho základním úkolem je v čase i prostoru svobodný a neomezený přístup ke vzdělávání).

- *ano*
- *ne*

9. *Pokud nemám zájem, proč?*

- *nemám dostatečné technické vybavení (PC)*
- *nemám přístup k internetu*
- *malé uživatelské schopnosti práce s počítačem*
- *upřednostňuji klasickou výuku*
- *jiný*

10. *Byl/a bych ochoten platit za e-learningový kurz:*

- *zdarma*
- *do 100 Kč*
- *do 500 Kč*
- *více než 500 Kč*

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora : Zuzana Pelikánová Tonarová

Obor : Andragogika

Forma studia : kombinované

Název práce : Trendy ve vzdělávání a jejich implementace ve veřejné knihovně

Rok : 2012

Počet stran bez příloh : 92

Celkový počet stran příloh : 4

Počet titulů české literatury a pramenů : 20

Počet titulů ostatních materiálů : 10

Počet internetových zdrojů : 8

Vedoucí práce : Mgr.Martina Strnadová